

**PAKIET REKOMENDACJI DOTYCZĄCY OBSZARU
EKONOMII SPOŁECZNEJ W WOJEWÓDZTWIE
DOLNOŚLĄSKIM za rok 2021**

Wrocław 2022

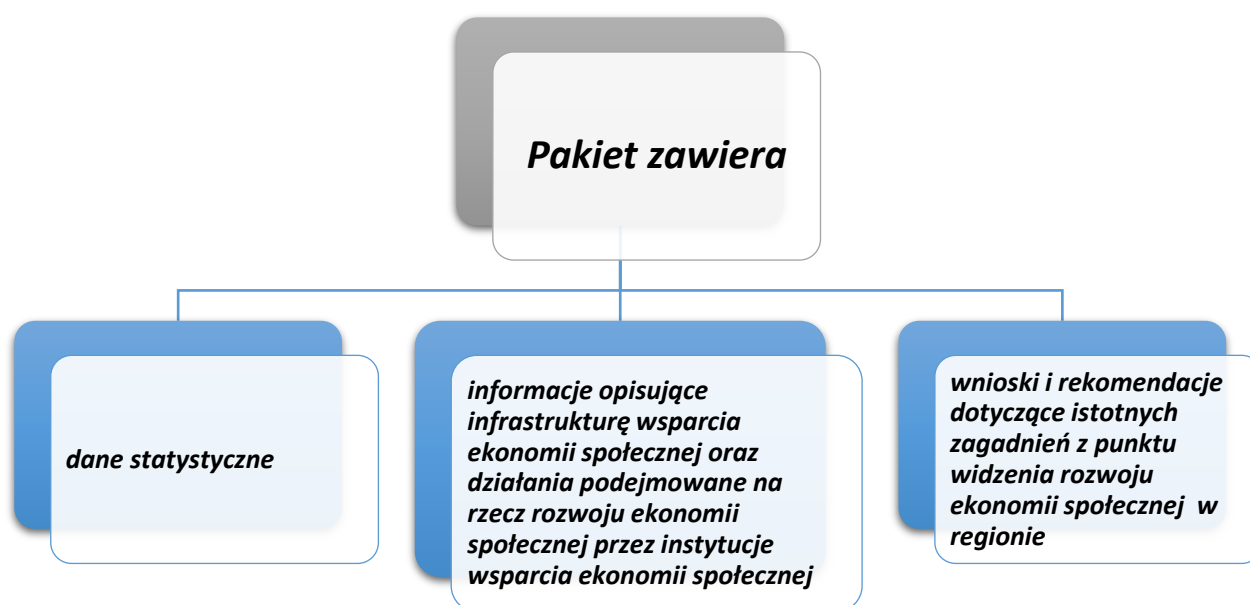

Spis treści:

<i>Spis treści:</i>	2
<i>1. Wprowadzenie</i>	3
<i>2. Ekonomia społeczna na Dolnym Śląsku</i>	3
<i>A. Dane statystyczne województwa</i>	10
<i>B. Dane statystyczne poszczególnych subregionów</i>	11
➤ Dane statystyczne subregionu wałbrzyskiego	11
➤ Dane statystyczne subregionu wrocławskiego i m. Wrocław	11
➤ Dane statystyczne subregionu jeleniogórskiego.....	11
➤ Dane statystyczne subregionu legnicko-głogowskiego.....	11
<i>3. Infrastruktura wsparcia ekonomii społecznej na Dolnym Śląsk</i>	12
<i>A. Akredytowane Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej</i>	12
<i>B. Dolnośląski Komitet Rozwoju Ekonomii Społecznej (DKRES)</i>	17
<i>C. Dolnośląski Ośrodek Polityki Społecznej</i>	19
<i>4. Rekomendacje</i>	21
<i>Wykaz tabel:</i>	42
<i>Wykaz wykresów:</i>	42
<i>Źródła:</i>	42

1. Wprowadzenie

Pakiet Rekomendacji stanowi podsumowanie działań zrealizowanych na Dolnym Śląsku w 2021 r. w obszarze wsparcia sektora ekonomii społecznej oraz wnioski i rekomendacje zebrane przez Dolnośląski Ośrodek Polityki Społecznej podczas realizacji działań w ramach projektu Dolnośląska Ekonomia Społeczna.

2. Ekonomia społeczna na Dolnym Śląsku

Rok 2021 obfitował w konsultacje dokumentów strategicznych dotyczących ekonomii społecznej. Jednym z nich był *Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej*. Jak wskazuje Departament Ekonomii Społecznej ważnym źródłem nowych koncepcji, wskazującym na potrzebę korekty programu była dyskusja, która dotyczyła kształtu interwencji współfinansowanej ze środków europejskich w ramach perspektywy finansowej na lata 2021-2027 a także doświadczenia wynikające z wdrażania i realizacji dotychczasowej wersji KPRES. W dniu publikacji pakietu rekomendacji nie został opublikowany tekst jednolity Programu z wprowadzonymi zmianami.

Ekonomia społeczna (ES) zgodnie z definicją zawartą w obecnie obowiązującym KPRES to *sfera aktywności obywatelskiej i społecznej, która przez działalność gospodarczą i działalność pożytku*

publicznego służy: integracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych marginalizacją społeczną, tworzeniu miejsc pracy, świadczeniu usług społecznych oraz rozwojowi lokalnemu”.

Ponadto w roku 2021 trwały prace nad ostatecznym kształtem Ustawy o ekonomii społecznej, która będzie regulować przede wszystkim organizację i zasady funkcjonowania przedsiębiorstw społecznych; zasady realizacji usług społecznych przez podmioty ekonomii społecznej oraz zasady i formy wspierania podmiotów ekonomii społecznej przez organy administracji. W styczniu 2022 ustawa, w ramach procesu legislacji została skierowana do Komitet Społeczny Rady Ministrów.

Do podmiotów ekonomii społecznej zaliczane są:

- spółdzielnie socjalne,
- jednostki reintegracyjne,
- organizacje pozarządowe,
- podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- koła gospodyń wiejskich,
- spółdzielnie inwalidów i niewidomych,
- spółdzielnie pracy.

Ekonomia solidarna – to część ekonomii społecznej, której podstawowym celem jest aktywizacja zawodowa i integracja społeczna, w tym reintegracja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, oraz rehabilitacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych.

Do podmiotów ekonomii solidarnej, ze względu na prowadzoną działalność reintegracyjną, do podmiotów ekonomii solidarnej zaliczane są:

- przedsiębiorstwa społeczne
- spółdzielnie socjalne oraz spółdzielnie inwalidów i niewidomych;
- jednostki reintegracyjne, w tym: Warsztaty Terapii Zajęciowej i Zakłady Aktywności Zawodowej;
- jednostki zatrudnienia socjalnego tj. Centra Integracji Społecznej i Kluby Integracji Społecznej

W bazie Krajowego Rejestru Sądowego, na koniec grudnia 2021 r. na Dolnym Śląsku, zarejestrowanych było **12 495** stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji i ZOZ, w tym ponad 750 stanowiły Ochotnicze Straże Pożarne, a blisko 80 to Zakłady Opieki Zdrowotnej. **Najwięcej podmiotów zarejestrowanych jest w powiecie wrocławskim (ponad 50 %) wszystkich zarejestrowanych w KRS.**

Mimo trudnej sytuacji związanej ze stanem epidemicznym i wprowadzonymi w Polsce obostrzeniami, w roku 2021 do rejestru wpisanych zostało **314** nowych podmiotów, a **29** uzyskało status organizacji pożytku publicznego.

Zmianie natomiast nie uległa liczba spółdzielni socjalnych i na koniec roku 2021 analogicznie do roku 2020 wynosiła **113**. W porównaniu z rokiem poprzednim liczba spółdzielni będących w likwidacji bądź posiadających uprawnienie o wykreśleniu z KRS, wykreślonych z rejestru Przedsiębiorców czy z zawieszoną działalnością wzrosła o 7 kolejnych podmiotów i na koniec października 2021 r. wynosiła 37 podmiotów. Jedna ze spółdzielni po 6 latach z kolei wznowiła działalność. Podsumowując powyższe dane, **76** ze **113** zarejestrowanych w KRS spółdzielni, nie jest w stanie likwidacji, zawieszenia działalności czy wykreślenia z rejestru przedsiębiorców. Biorąc pod uwagę prawne aspekty funkcjonowania podmiotów może to oznaczać, że 76 spółdzielni nadal prowadzi aktywną działalność, jednak niestety w związku z trudnym i długotrwałym procesem zamykania działalności spółdzielni, wiele podmiotów jeszcze przez wiele lat widnieje w KRS, a liczba tych rzeczywiście prowadzących działalność na Dolnym Śląsku mogła wynosić w 2021 r. nie więcej niż 60.

Od kilku lat na Dolnym Śląsku obserwowany jest widoczny spadek powstawania podmiotów przyjmujących tę formę prawną. Zdecydowanie częściej tworzone przez Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej są podmioty przybierające formę prawną Fundacji czy spółki non-profit.

Tabela 1. Dane z KRS dot. rejestru stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji i ZOZ na Dolnym Śląsku – stan na dzień 30.12.2021 r.)

Liczba zarejestrowanych stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji i ZOZ	12 495
w tym liczba podmiotów wpisanych do rejestru w 2021 r.	314
liczba podmiotów, które uzyskały status organizacji pożytku publicznego	29
Liczba ochotniczych straży pożarnych	772
Liczba zakładów opieki zdrowotnej	78

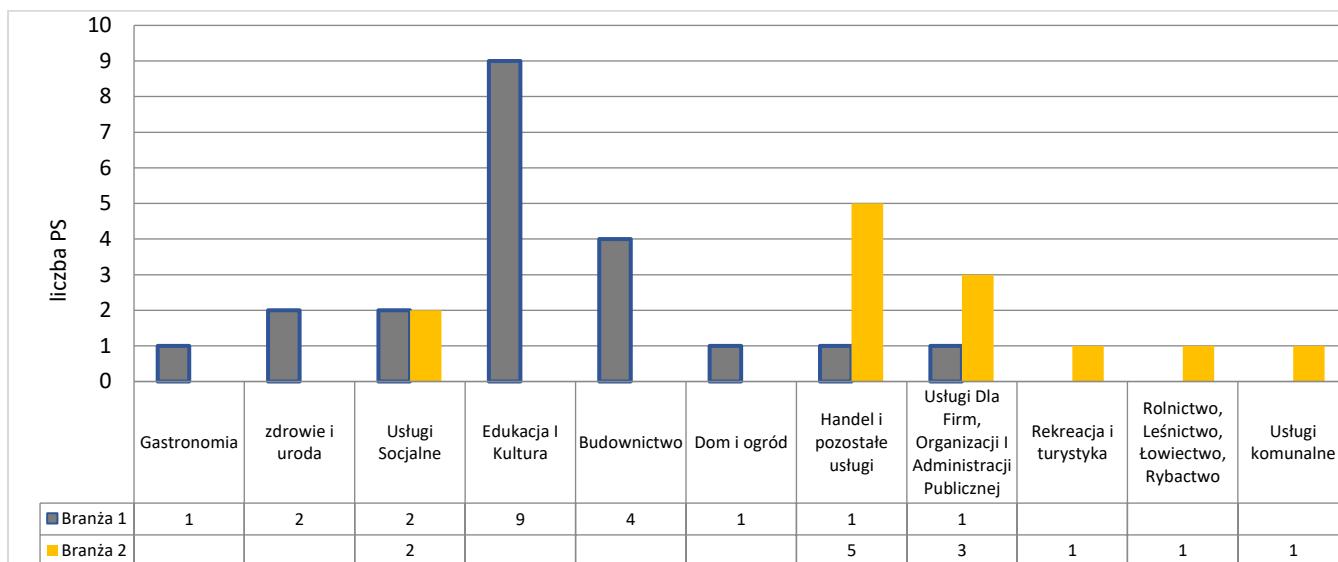
**w tym 411 podmiotów w likwidacji*

W wyniku działalności OWES w 2021 r. w sumie zostało utworzonych 107 miejsc pracy w nowopowstałych i istniejących przedsiębiorstwach społecznych. Przy wsparciu OWES powstało 8 nowych PES/PS, które otrzymały dotację na utworzenie miejsc pracy. Na koniec roku w Ministerialnej Bazie PS znajdowały się **93** podmioty, z Dolnego Śląska, zweryfikowane przez dolnośląskie OWES, które posiadały aktualny status przedsiębiorstwa społecznego: **40 fundacji, 19 spółek non profit (sp. z o.o.), 21 spółdzielni socjalnych i 13 stowarzyszeń**. Status PS jest przyznawany, po wcześniejszej

weryfikacji podmiotu przez Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej na podstawie złożonego przez podmiot wniosku o weryfikację.

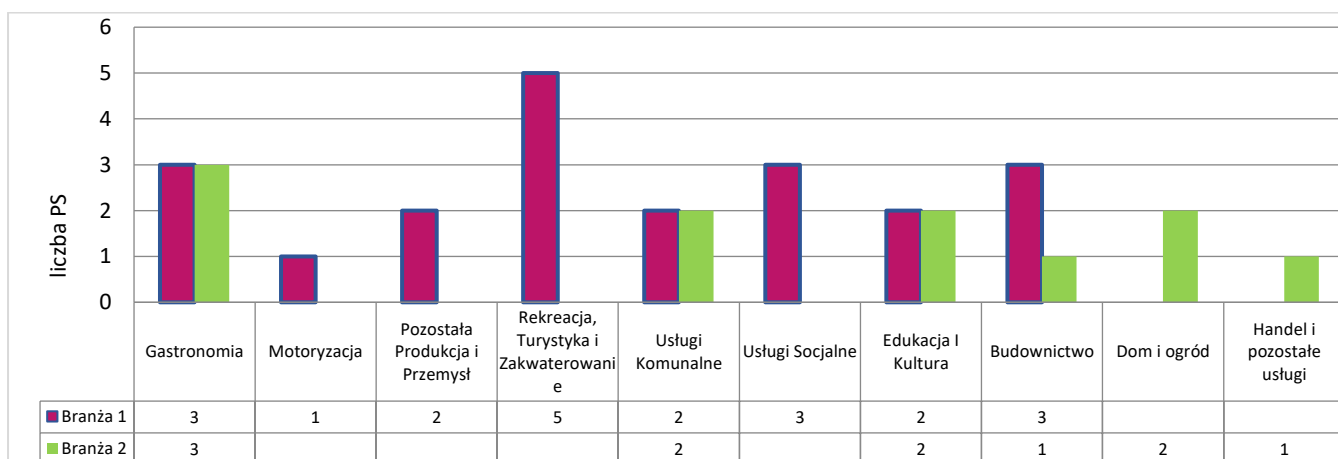
Zestawienie głównych branż w jakich działają Dolnośląskie Przedsiębiorstwa Społeczne znajduje się w Ministerialnej Bazie PS na stronie (<http://www.bazaps.ekonomiaspoleczna.gov.pl/>).

Wykres 1. Rozkład liczbowy PS w podziale na subregiony i branże – subregion legnicko-głogowski (stan na 31.12.2021 r.)

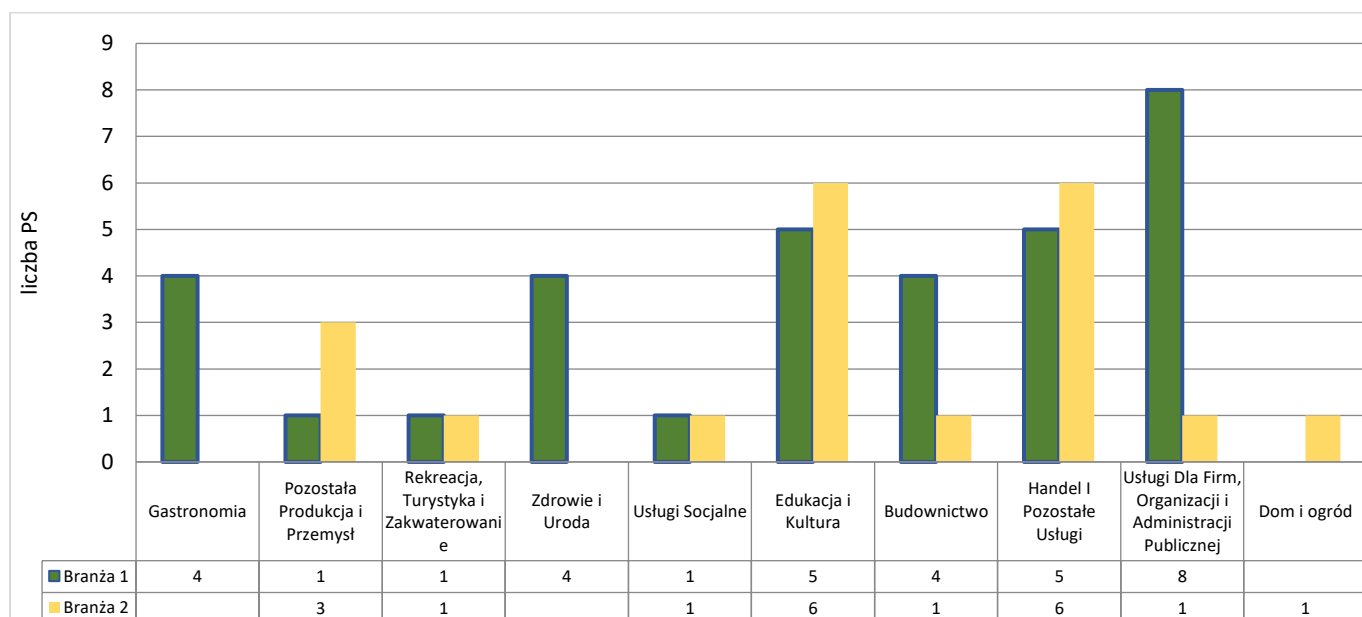
Dane zebrane przez Dolnośląski Ośrodek Polityki Społecznej na podstawie Bazy PS.

Wykres 2. Rozkład liczbowy PS w podziale na branże – subregion wałbrzyski (stan na 31.12.2021 r.)

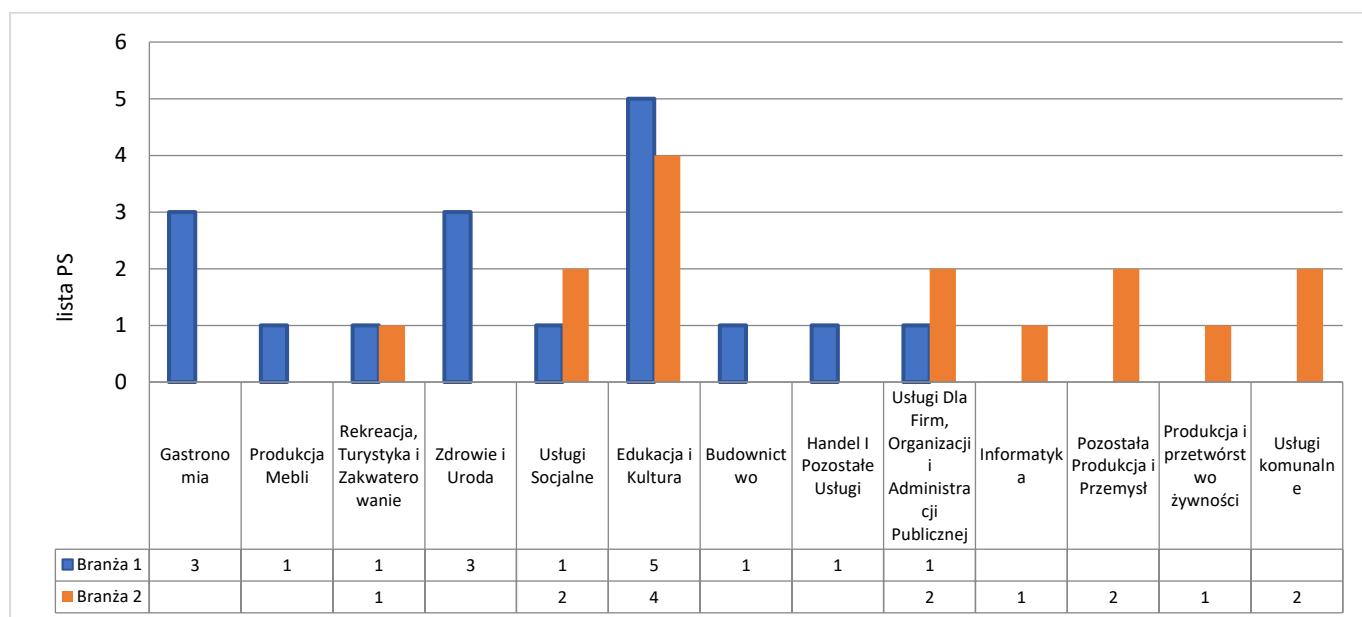
Dane zebrane przez Dolnośląski Ośrodek Polityki Społecznej na podstawie Bazy PS.

Wykres 3. Rozkład liczbowy PS w podziale na branże – subregion wrocławski i m. Wrocław (stan na 31.12.2021 r.)

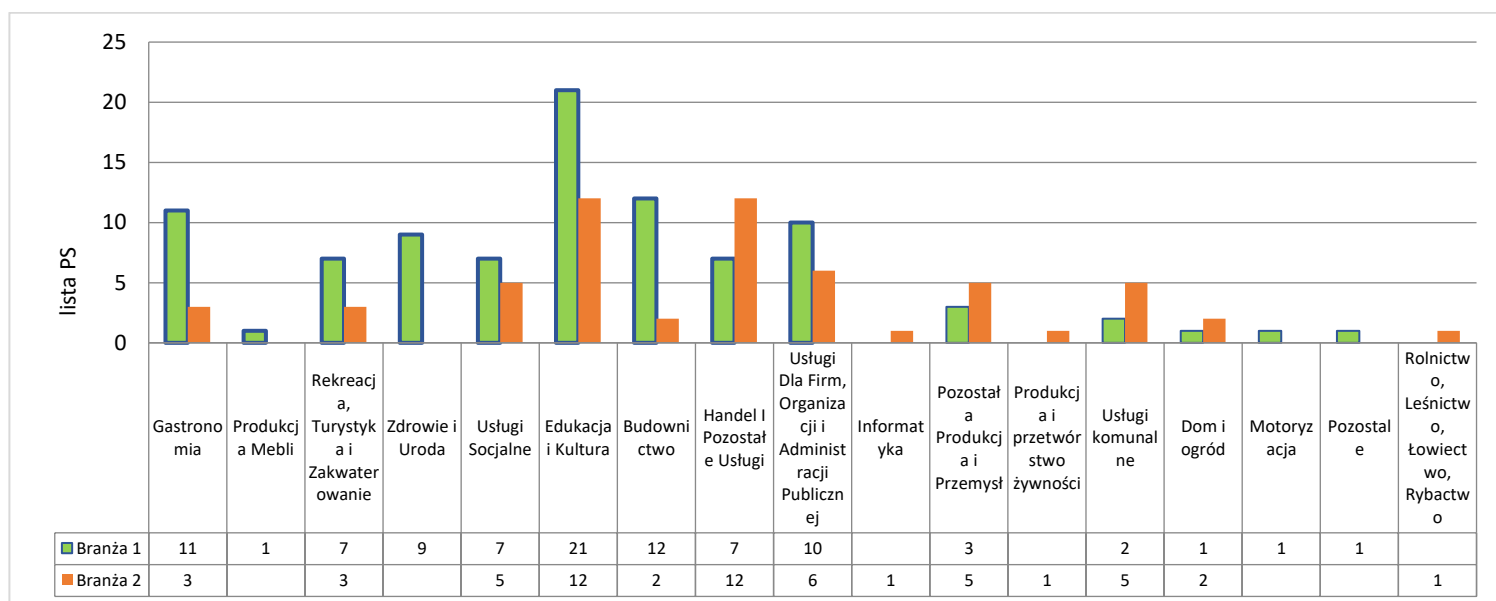
Dane zebrane przez Dolnośląski Ośrodek Polityki Społecznej na podstawie Bazy PS.

Wykres 4. Rozkład liczbowy PS w podziale na branże – subregion jeleniogórski (stan na 31.12.2021 r.)

Dane zebrane przez Dolnośląski Ośrodek Polityki Społecznej na podstawie Bazy PS.

Wykres 5. Rozkład liczbowy PS w województwie w podziale na branże (stan na 31.12.2021 r.)

Dane zebrane przez Dolnośląski Ośrodek Polityki Społecznej na podstawie Bazy PS.

Znajdujące się w bazie przedsiębiorstwa społeczne deklarowały na etapie weryfikacji branżę wiodącą w jakiej działa przedsiębiorstwo (branża 1) oraz branżę, w którą dodatkowo prowadzą lub prowadzić będą działania w przyszłości (branża 2). Najwięcej, bo 21 dolnośląskich PS zadeklarowało działalność wiodącą w obszarze edukacji i kultury, najmniej, po 1 podmiocie w branżach: motoryzacyjnej, rolnictwie, informatyce i produkcji mebli. Zaraz po edukacji i kulturze, deklarowaną najczęściej branżą były: budowlana - 12 podmiotów, gastronomia – 11, usługi dla firm, organizacji i administracji publicznej – 10, zdrowie i uroda – 9, usługi socjalne a także rekreacja, turystyka i zakwaterowanie po 7 podmiotów.

Podobnie jak w 2020 r. zmianie nie uległa liczba funkcjonujących na Dolnym Śląsku Zakładów Aktywności Zawodowej (8), Warsztatów Terapii Zajęciowej (48). W ramach realizacji projektów współfinansowanych ze środków UE powstały dwa Centra Integracji Społecznej w Lwówku Śląskim oraz w Wałbrzychu, co zwiększyło ich liczbę do 8. Zwiększeniu uległa również liczba Klubów Integracji Społecznej i obecnie wynosi 15.

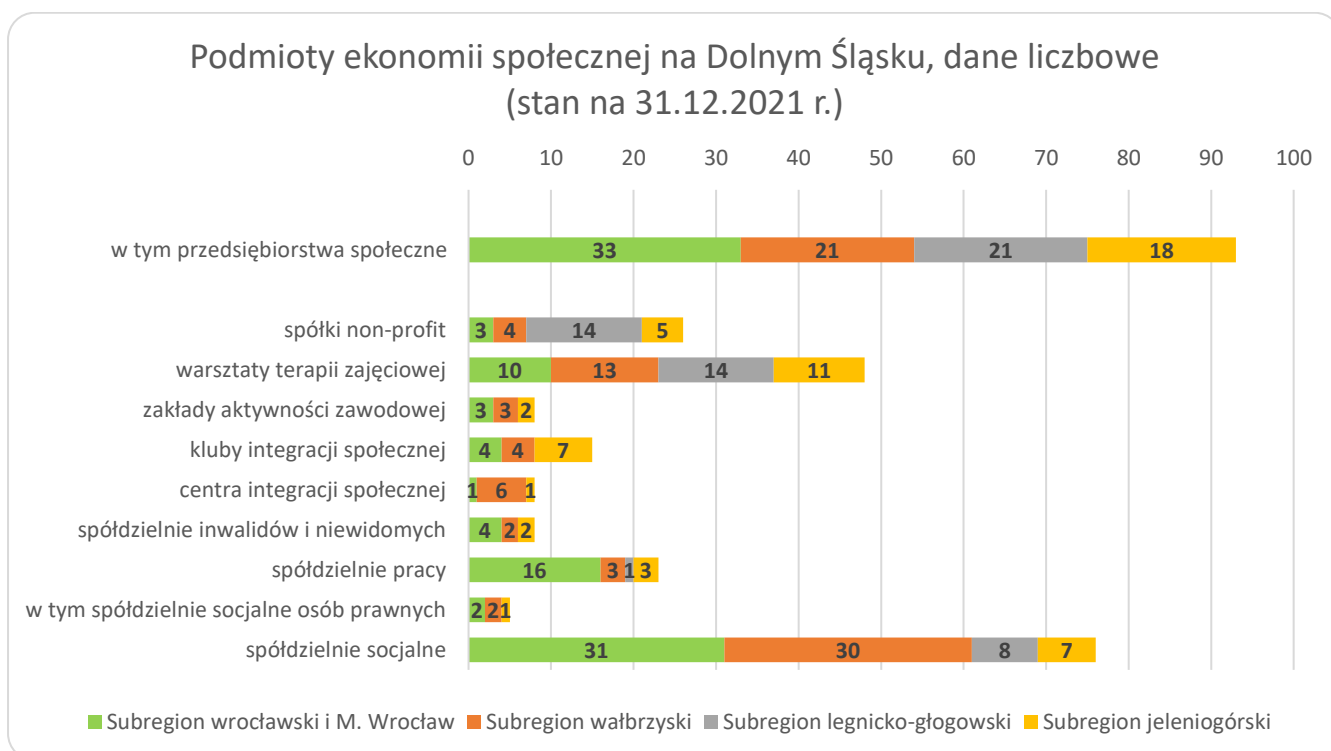
W Krajowym Rejestrze Kół Gospodyń Wiejskich, prowadzonym przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, na dzień 30 grudnia 2021 r. w województwie dolnośląskim zarejestrowanych było **374** kół gospodyń wiejskich, o 30 więcej niż w analogicznym okresie w roku 2020.

Tabela 2. Rozkład liczbowy PES w podziale na subregiony (stan na 30.12.2021 r.)

Podmiot Ekonomii Społecznej	Subregion wrocławski i m. Wrocław	Subregion wrocławski	Subregion legnicko-głogowski	Subregion jeleniogórski
spółdzielnie socjalne	43 (*12)	46 (*16)	13 (*5)	11 (*4)
w tym spółdzielnie socjalne osób prawnych	2	2		1
spółdzielnie pracy	52 (*36)	20 (*17)	13 (*12)	22 (*19)
spółdzielnie inwalidów i niewidomych	12 (*8)	8 (*6)	3 (*3)	8 (*6)
centra integracji społecznej	1	6		1
kluby integracji społecznej	4	4		7
zakłady aktywności zawodowej	3	3		2
warsztaty terapii zajęciowej	10	13	14	11
spółki non-profit	3	4	14	5
koła gospodyń wiejskich	161	99	53	61
w tym przedsiębiorstwa społeczne tj. ww. podmioty, które w wyniku weryfikacji przez odpowiedni OWES posiadają status PS i znajdują się w ogólnopolskiej Bazie PS http://www.bazaps.ekonomiaspoleczna.gov.pl/	33 (12 fundacji, 12 spółdzielni socjalnych, 2 spółki non profit (spółka z o.o.), 7 stowarzyszeń)	21 (7 fundacji, 7 spółdzielni socjalnych, 4 spółki non profit (spółka z o.o.), 3 stowarzyszenia)	21 (9 fundacje, 2 spółdzielnie socjalne, 8 spółek non-profit (spółka z o.o.), 2 stowarzyszenia)	18 (12 fundacji, 5 spółek non-profit spółka z o.o.), 1 stowarzyszenie)

*wg danych KRS w tym: w likwidacji, z uprawnionym wykreśleniem z KRS, wykreśleniem z rejestru Przedsiębiorców lub zawieszoną działalnością – źródło danych KRS. W powyższym zestawieniu zostały uwzględnione tylko spółki non profit, które utworzone zostały w ramach wsparcia OWES lub przez podmioty ekonomii społecznej, bez udziału w spółce sektora publicznego. Dane liczbowe zebrane przez Dolnośląski Ośrodek Polityki Społecznej

Wykres 6. Rozkład liczbowy PES w podziale na subregiony (stan na 31.12.2021 r.).

Dane zebrane przez Dolnośląski Ośrodek Polityki Społecznej

A. Dane statystyczne województwa

Uczestnikami lub pracownikami podmiotów ekonomii społecznej w szczególności przedsiębiorstw społecznych są osoby doświadczające wykluczenia społecznego, mające trudność w znalezieniu oraz utrzymaniu zatrudnienia, defaworyzowane na rynku pracy głównie ze względu na długie pozostawanie bez pracy, niepełnosprawność, chorobę psychiczną czy uzależnienia.

Według danych Dolnośląskiego Wojewódzkiego Urzędu Pracy na koniec listopada 2021 r. liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w urzędach pracy w województwie dolnośląskim kształtowała się na poziomie 59 150 osób (53,3 % stanowiły kobiety) i w porównaniu z analogicznym okresem w roku 2020 liczba bezrobotnych zmalała o **8 399 osób**, co stanowi spadek o 12,3 punktów procentowych.

Kobiety stanowiły 53,3% całej populacji bezrobotnych. Liczba bezrobotnych kobiet jest wciąż wyższa niż mężczyzn, co spowodowane jest m.in. trudniejszym powrotem do pracy szczególnie po przerwie jaką jest urlop macierzyński, czy wychowawczy. W trudniejszej sytuacji są również kobiety poszukujące pracy po raz pierwszy, stanowią one prawie 61,5% wszystkich osób dotychczas niepracujących.

B. Dane statystyczne poszczególnych subregionów

➤ Dane statystyczne subregionu wałbrzyskiego

Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w subregionie wyniosła w listopadzie 2021 r. 15 784 osób i była niższa o 2544 osób w porównaniu do analogicznego okresu w roku 2020. (dane DWUP XI 2021r.). W 2021 r. na terenie subregionu w wyniku działania OWES i udzielonych dotacji zostały utworzone **7** miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych.

➤ Dane statystyczne subregionu wrocławskiego i m. Wrocław

Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w subregionie wyniosła w listopadzie 2021 r. 20 292 osób i była niższa o 2586 osób w porównaniu do analogicznego okresu w roku 2020 (dane DWUP XI 2021 r.). W 2021 r. na terenie subregionu w wyniku działania OWES i udzielonych dotacji zostało utworzonych **12** miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych. Ponadto w ramach zatrudnienia subsydiowanego zostały utworzone kolejne miejsca pracy w PES.

➤ Dane statystyczne subregionu jeleniogórskiego

Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w subregionie wyniosła w listopadzie 2021 r. 12 366 osób i była niższa o 2107 osób w porównaniu do analogicznego okresu w roku 2020 (dane DWUP XI 2021 r.). W 2021 r. na terenie subregionu w wyniku działania OWES i udzielonych dotacji zostały utworzonych **60** miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych.

➤ Dane statystyczne subregionu legnicko-głogowskiego

Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w subregionie wyniosła w listopadzie 2021 r. 10 708 osób i była niższa o 1162 osób w porównaniu do analogicznego okresu w roku 2020 (dane DWUP XI 2021 r.). W 2021 r. na terenie subregionu w wyniku działania OWES i udzielonych dotacji zostały utworzonych **28** miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych.

Reasumując, w roku 2021 w wyniku wsparcia OWES i przyznania dotacji na utworzenie nowych lub wsparcie istniejących przedsiębiorstw społecznych, **107** osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym znalazło zatrudnienie w sektorze ekonomii społecznej. W sumie w latach 2017-2021 liczba ta wyniosła **670** miejsc pracy w PS.

3. Infrastruktura wsparcia ekonomii społecznej na Dolnym Śląsk

A. Akredytowane Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej

W roku 2021 nadal wzmocniana i rozwijana była infrastruktura wsparcia ekonomii społecznej na czterech wyodrębnionych obszarach terytorialnych tj. subregion wrocławski i m. Wrocław, subregion wałbrzyski, subregion legnicko-głogowski i subregion jeleniogórski. OWES sukcesywnie świadczyły w ww. subregionach usługi wsparcia ekonomii społecznej, w szczególności zdefiniowane w Krajowym Programie Rozwoju Ekonomii Społecznej tj. m.in. animacja, rozwój ekonomii społecznej i wsparcie istniejących PS, finansowe instrumenty wsparcia w postaci dotacji na utworzenie miejsc pracy, wsparcia pomostowego w formie finansowej i zindywidualizowanych usług wsparcie o charakterze reintegracyjnym z zastosowaniem różnego rodzaju narzędzi np. szkoleń, doradztwa, działań edukacyjnych, tutoringów, coachingów, działań na rzecz rozwoju partnerstw.

Wszystkie konsorcja prowadzące OWES i realizujące projekty finansowane z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego posiadały akredytację Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej zgodnie z § 8 ust. 10 Zarządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 18 kwietnia 2016 r. Corocznie lub raz na dwa lata OWES poddawane są procesowi przedłużenia akredytacji oraz audytom przeprowadzanym przez MRiPS.

OWES dla poszczególnych subregionów realizują projekty w ramach działania RPO WD 2014-2020, Działanie 9.4 A. Wsparcie gospodarki społecznej, w okresie od 01.06.2016 r. do 31.05.2019 a następnie w wyniku rozstrzygnięcia nowego konkursu od 1.06.2019 r. do 31.03.2023 r. (na przełomie marca/kwietnia 2022 będzie trwał proces przedłużania wszystkich projektów OWES).

Informacja dot. danych teleadresowych akredytowanych Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej w województwie dolnośląskim znajduje się na stronie kupujespolecznie.pl

Grupy docelowe i formy wsparcia oferowane przez OWES znajdują się na kupujespolecznie.pl

Dolnośląskie Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej również w roku 2021 na bieżąco realizowały działania w zakresie usług animacji, usług doradczych i edukacyjnych, szkoleniowych, coachingowo – mentoringowych, staży, usług w zakresie reintegracji oraz wsparcia finansowego dotacyjnego i pomostowego. W 2021 została rozdysponowana większość środków finansowych przeznaczonych na tworzenie miejsc pracy oraz na wsparcie pomostowe. Dzięki dodatkowym środkom przeznaczonym na projekty OWES będą one przedłużane do 31.03.2023 r. tak aby wsparcie mogło być realizowane nieprzerwanie w kolejnej perspektywie finansowej.

W wyniku zrealizowanych działań Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej udzieliły wsparcia finansowego w postaci dotacji i finansowego wsparcia pomostowego na łączną kwotę 6 887 310,44 zł co podsumowując okres 2017-2021 daje w sumie kwotę **21 717 525,72 zł.**

Tabela 3. Wybrane wskaźniki z realizacji wsparcia przez OWES (stan na dzień 31.12.2021 r.)

Nazwa wskaźnika	Wartość osiągnięta w roku 2021
Wartość środków przekazanych przez OWES na tworzenie i utrzymanie miejsc pracy w PES ze środków unijnych w tym:	6 887 310,44 zł
środki przekazane w ramach dotacji na utworzenie miejsc pracy	1 996 900,00 zł
środki przekazane na wsparcie pomostowe	4 890 410,44 zł
Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych*	107
Liczba miejsc pracy utworzonych w nowych PS (w tym w PES przekształconych w PS)	66
Liczba miejsc pracy utworzonych w istniejących PS	41
Liczba środowisk, które w wyniku działalności OWES przystąpiły do wspólnej realizacji przedsięwzięcia mającego na celu rozwój ekonomii społecznej	56
Liczba zawiązanych grup inicjatywnych, które w wyniku wsparcia OWES wypracowały założenia co do utworzenia PES, w jednej z następujących form: • przygotowanego lub złożonego wniosku rejestracyjnego PES, • utworzonego (zarejestrowanego) PES, • przygotowanego lub złożonego biznesplanu dotyczącego utworzenia PES.	48
Liczba PES, które dzięki działaniom OWES włączyły się w działalność partnerstw rozwojowych (sieciowanie, klastry, franczyzy itp.).	15
Liczba istniejących PES przekształconych w PS przy wsparciu OWES	9
Liczba utworzonych nowych PS przy wsparciu OWES	8
Liczba istniejących PES wspartych przez OWES w formie doradztwa lub szkoleń	69

Liczba PES wspartych poprzez doradztwo lub szkolenia w procesie ubiegania się o zamówienia publiczne z zastosowaniem aspektów społecznych	3

* Za miejsce pracy uznaje się stanowisko pracy utworzone z dotacji, zajmowane na podstawie umowy o pracę, spółdzielczej umowy o pracę lub umowy cywilnoprawnej, w przypadku którego wymiar czasu pracy odpowiada minimum 1/4 etatu. Dane zebrane na podstawie informacji przekazywanych przez OWES oraz dane z działań DOPS (2021)

Tabela 4. Wskaźniki z realizacji Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej (stan na dzień 31.12.2021r.)

Nazwa wskaźnika	Wartość osiągnięta w roku 2021
Liczba OWES współpracujących z LGD	3
Liczba aktywnych przedsiębiorstw społecznych.	93

W 2021 r. Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej w ramach przyznanego wsparcia finansowego w formie dotacji utworzyły w sumie **107** miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych, w tym 8 w nowoutworzonych (z uwzględnieniem PES przekształconych w PS) (tabela 5).

Tabela 5. Podmioty, które powstały w wyniku wsparcia OWES i otrzymały dotację na utworzenie miejsc pracy w roku 2021

L.p.	Nazwa	Kontakt	Rodzaj świadczonych usług, wytwarzanych produktów, zakres działalności Subregion
subregion wałbrzyski			
1.	Polska Fundacja Aktywnego Rozwoju	Wałbrzych tel. 668 433 937 e-mail: biuro@pfar.pl https://pfar.pl/	działalność związana z udostępnianiem pracowników, usługi porządkowe, usługi budowlane
subregion jeleniogórski			
2.	Choppers Garage INC Sp. z o.o.	Lubawka tel. 512 501 671 e-mail: choppers.garage37@gmail.com	sprzedaż hurtowa i detaliczna motocykli, ich naprawa i konserwacja oraz sprzedaż hurtowa i detaliczna części i akcesoriów do nich
3.	Zamek Nadaje Sp. z o.o.	Jawor tel. 576 179 456 e-mail: everstudio@gmail.com	nadawanie programów ogólnodostępnych i abonamentowych, działalność wydawnicza, działalność związana z produkcją filmów, nagrań wideo, programów telewizyjnych, nagrań dźwiękowych i muzycznych, reklama, badanie rynku i opinii publicznej

4.	Pomarańczka. Cafe Sp. z o.o.	Kamienna Góra tel. 509 744 447 e-mail: biuro@pomaranczka.cafe https://pomaranczka.cafe/	działalność rozrywkowa i rekreacyjna, prowadzenie restauracji i innych placówek gastronomicznych, sprzedaż detaliczna pieczywa, ciast, wyrobów ciastkarskich i cukierniczych prowadzona w wyspecjalizowanych sklepach, produkcja pieczywa, produkcja świeżych wyrobów ciastkarskich i ciastek
5.	PURIEU sp. z o.o.	Jelenia Góra tel. 665 666 669 e-mail: p.jozefowicz@purieu.com	doradztwo w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej i zarządzania, wynajem i dzierżawa pozostałych maszyn, urządzeń oraz dóbr materialnych, usługi sprzątnięcia, ruchome placówki gastronomiczne, pozaszkolne formy edukacji, działalność rozrywkowa i rekreacyjna.
6.	Instytut Prac Porządkowych sp. z o.o.	Zgorzelec tel. 666 692 370 e-mail: Marcinkowalkowski292@gmail.com	działalność usługowa związana z zagospodarowaniem terenów zieleni, sprzątnięcie, sprzątnięcie obiektów
7.	Blue Ceramic sp. z o.o.	Bolesławiec tel. 791 546 679 e-mail: arieltomic@gmail.com	produkcja ceramicznych kafli i płytek, produkcja ceramicznych wyrobów sanitarnych
subregion legnicko-głogowski			
8.	Izo-Tech Legnica Sp. z o.o.	Legnica tel. 667 311 364 e-mail: izotech.legnica@gmail.com	produkcja metalowych wyrobów gotowych (poza maszynami i urządzeniami), a także wykonywanie izolacji termicznej

Dane zebrane na podstawie informacji przekazywanych przez OWES.

Powyższe zestawienie pokazuje, że nadal, począwszy od 2018 r., najczęstszą formą prawną podmiotu ES na Dolnym Śląsku, wybieraną przez osoby je tworzące i jednocześnie korzystające ze wsparcia OWES, jest fundacja i spółka non-profit, a nie spółdzielnia socjalna jak to miało miejsce w latach wcześniejszych.

Mechanizm zakupów interwencyjnych realizowany przez OWES

W celu dalszego niwelowania trudnej sytuacji, spowodowanej COVID-19, w jakiej znalazły się dolnośląskie podmioty ekonomii społecznej i przedsiębiorstwa społeczne, w wyniku wspólnych działań podjętych przez Dolnośląskie Akredytowane Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej, Dolnośląski Wojewódzki Urząd Pracy i Dolnośląski Ośrodek Polityki Społecznej, również w 2021 r. zostały przeznaczone środki na przeprowadzenie przez OWES m.in. zakupów produktów i usług oferowanych przez PES i/lub na tworzenie nowych miejsc pracy w PS.

Już na początku stycznia podczas pierwszego w 2021 r. spotkania, OWES wypracowały treść pisma skierowanego do Marszałka Województwa Dolnośląskiego z prośbą o uruchomienie dodatkowych środków, przypisanych w ramach alokacji do działania 9.4 RPO WD, z przeznaczeniem na wsparcie finansowe w formie tzw. mechanizmu zakupowego i/lub tworzenia miejsc pracy w nowo tworzonych, przekształcających się lub istniejących przedsiębiorstwach społecznych działających na terenie Dolnego Śląska, w tym w przedsiębiorstwach społecznych utworzonych w ramach realizowanych na Dolnym Śląsku projektów w ramach RPO WD 2014-2020. Prośba OWES została rozpatrzona pozytywnie w wyniku czego na mechanizm i/lub tworzenie nowych miejsc pracy w PS, w roku 2021 zostały przeznaczone środki w wysokości ponad 1 600 000,00 zł. Zakupione przez OWES w PES/PS produkty i usługi związane z przeciwdziałaniem skutkom COVID – 19 trafiły do różnych instytucji/podmiotów tj. np. DPS, WTZ, ŚDS, OPS, szkoły, JST, itd.

Na mechanizm zakupów interwencyjnych w roku **2020 - 2021** ostatecznie zostało wydatkowanych w sumie 3 414 309,91 zł (odpowiednio: w 2020 - **2 285 250,62 zł** i 2021 – **1 129 059,29 zł**).

Pozytywne doświadczenia w realizacji mechanizmu zaowocowały rozszerzeniem go o wsparcia dla obywateli/li Ukrainy uciekających przed inwazją Rosyjską do Polski po 24.02.2022 r. Zgodnie z zapisami rekomendacji Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej dotyczących uruchamiania działań na rzecz osób uciekających z terytorium Ukrainy w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych 2014-2020, na Dolnym Śląsku zapewnione zostały dodatkowe środki na ten cel w wysokości **1 506 126,45 zł** (w podziale na 3 subregiony). Środki będą mogły być przeznaczone na zakup m.in. *catering; usług świadczenia zajęć wyrównawczych; nauki języka polskiego; tłumaczeń; zapewnienia wyprawki szkolnej (usługa szycia np. plecaków, piórników jako element wyprawki szkolnej); usług prania dla instytucji/ podmiotów/miejsc noclegowych; zapewnienia wsparcia asystenta integracyjnego oraz wspierającego w kontaktach z instytucjami i sytuacjach życia codziennego; usług zdrowotnych i rehabilitacyjnych; opieki nad dziećmi / osobami zależnymi/ z niepełnosprawnościami/ niesamodzielnymi; organizacji czasu wolnego dla dzieci i młodzieży; poradnictwa prawnego/ rodzinnego/ kryzysowego; wsparcia psychologicznego i pedagogicznego; wsparcia edukacyjnego, w tym z zakresu różnic międzykulturowych; opłacenia miejsc noclegowych w PES/PS (w szczególności uregulowanie opłat administracyjnych związanych z użytkowaniem lokalu przez obywateli/li Ukrainy); pomocy w transporcie/przeprowadzek itp.*

B. Dolnośląski Komitet Rozwoju Ekonomii Społecznej (DKRES)

Obecnie w pracach Komitetu bierze udział 23 przedstawiciele instytucji działających w obszarze szeroko pojętej ekonomii społecznej.

Informacja dot. celów działania Komitetu i jego składu kupujespolecznie.pl

W roku 2021 DKRES spotykał się dwukrotnie. Na spotkaniach omawiane były bieżące kwestie dotyczące m.in. prac Komitetu i jego wpływu na decyzje dotyczące polityki rozwoju ekonomii społecznej w regionie, działań w zakresie przeciwdziałania negatywnym skutkom wywołanym przez COVID-19, rekomendacji wynikających z przeprowadzonej ewaluacji systemu wsparcia za lata 2018 - 2019 r. w województwie.

Przedstawiciele Komitetu już na początku roku 2021 poparli w głosowaniu internetowym apel w imieniu 270 organizacji i 120 podmiotów pomocy społecznej w sprawie zwiększenia budżetu środków unijnych dla Dolnego Śląska w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2021-2027 przygotowany przez grupę roboczą przedstawiciele dolnośląskich organizacji pozarządowych i związków podmiotów a także wystosowali wspólne stanowisko dot. uwag do umowy partnerstwa na lata 2021-2027.

Ponadto Członkowie Komitetu na spotkaniu czerwcowym dyskutowali nad zaproponowanymi zapisami ustawy o ekonomii społecznej. Na spotkaniu zgłaszanych było sporo uwag negatywnych dot. zapisów ustawy dot. m. in. braku obecności w niej OWES, marginalizacji już funkcjonującego system wsparcia, wprowadzenie kontroli wojewody nad przyznawaniem statusu PS, nie uwzględnieniu w ustawie części grup, które są wpisane w ustawę o zatrudnieniu socjalnym czy wprowadzeniu wielu nowych dokumentów, które do tej pory nie funkcjonowały i wiele innych. W wyniku spotkania zostało sformułowane wspólne stanowisko Komitetu, które zostało wysłane do Ministerstwa.

Podczas trwających w lutym 2022 r. konsultacji programu operacyjnego Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska Członkowie Komitetu wypracowali wspólnie rekomendacje i uwagi do programu, które zostały przesłane do IZ. Ponadto niektórzy Członkowie komitetu oraz przedstawiciele DOPS uczestniczyli w 2021 r. w spotkaniach grup roboczych pracujących nad kształtem ww. programu operacyjnego i wnosili liczne uwagi i komentarze. Wiele z uwag i rekomendacji zostało uwzględnionych w konsultowanym w lutym 2022 Programie.

Na Dolnym Śląsku w 2021 r. mimo nadal utrzymującego się stanu epidemicznego udało się zrealizować kilka odbywających się cyklicznie wydarzeń, które są realizowane przez podmioty

wchodzące w skład Komitetu i działających przy nim grup roboczych. Z większych wydarzeń skupiających znaczną liczbę uczestników odbyły się m.in.:

- 6. Dolnośląski Konwent Regionalny Organizacji i Środowisk Osób Niepełnosprawnych we Wrocławiu w formie hybrydowej (19.10.2021)
- VI Dolnośląski Kongres Obywatelski w Krzyżowej (27.10.2021)
- V Kongres Wrocławskich Organizacji Pozarządowych we Wrocławiu (19.11.2021)
- Dolnośląskie Forum Pomocy Społecznej w Wałbrzychu (4.11.2021)
- Dolnośląskie Forum Rozwoju Ekonomii Społecznej w formie zdalnej (9.12.2021).

Przy Komitecie Rozwoju Ekonomii Społecznej, podobnie jak w latach poprzednich, kontynuowane były prace w 4 grupach roboczych:

1. ds. społecznie odpowiedzialnych zamówień
2. ds. reintegracji
3. ds. promocji i współpracy z biznesem
4. ds. aktualizacji planu.

W 2021 r. skład grup uległ zmianie i obecnie członkami grup są przedstawiciele następujących instytucji. [SKŁAD GRUP](#)

Grupy robocze działające przy Komitecie spotykały się w sumie 14 razy, zarówno w formie zdalnej jak i stacjonarnej. W ramach grupy ds. aktualizacji planu został powołany zespół ds. przygotowania aktualizacji Regionalnego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej. Pracując nad nowym RPRES, zespół roboczy w pierwszej kolejności skoncentrował się na określeniu wyzwań dla sektora rozumianych jako kluczowe problemy do rozwiązania i potrzeby do zaspokojenia, aby sektor mógł się rozwijać w pożądanym kierunku. Następnie został sformułowany cel główny i cele szczegółowe, oczekiwane rezultaty wraz ze wskaźnikami co w efekcie pozwoliło określić kluczowe kierunki interwencji i działania, jakie należy podejmować, aby ekonomia społeczna rozwijała się w sposób oczekiwany i uporządkowany oraz skoordynowany z innymi działaniami województwa. Mimo okresu pandemicznego, dołożono wszelki starań w celu zapewnienia partycypacyjnego charakteru prac nad dokumentem, poprzez włączenie w pracę możliwie szeroko przedstawicieli sektora, w tym reprezentantów podmiotów ekonomii społecznej. Szczególnie ważnym była wspólna praca nad dokumentem przedstawicieli sektora publicznego i przedstawicieli PES, ponieważ właśnie silna współpraca pomiędzy tymi dwoma sektorami wydaje się być najważniejszym czynnikiem/elementem, na którym rozwój ES powinien się koncentrować.

Różnorodność podmiotów uczestniczących w pracach grup pozwoliła na podejście do podejmowanych tematów wielopłaszczyznowo z uwzględnieniem potrzeb wszystkich interesariuszy i wielu obszarów problemowych. Praca grup oparta jest na doświadczeniach i wiedzy członków, którzy na spotkaniach podejmowali ważne dla danego obszaru tematy, które dotyczyły m.in.

- a) sytuacji podmiotów ekonomii społecznej w czasie pandemii
- b) aktualnej sytuacji CIS/KIS/WTZ/ZAZ wobec Covid -19 - praktyczne aspekty wdrażania zaleceń GIS
- c) prac nad zawartością mapy zasobów wsparcia Osób z Niepełnosprawnościami na Dolnym Śląsku
- d) analizy propozycji zmian do Ustawy o zatrudnieniu socjalnym
- e) przygotowania uwag do Diagnozy RPO WD na lata 2021-2027
- f) deinstytucjonalizacji usług społecznych (Strategia Usług Społecznych)
- g) zmian w obszarze społecznie odpowiedzialnych zamówień/klauzul społecznych w związku z nowelizacją ustawy PZP 1 stycznia 2021 r. i potencjalnych skutków dla sektora dostawców z PES/PS
- h) prezentacji wniosków z przeprowadzonej ankiety potrzeb doradczych dla JST i PES w obszarze społecznie odpowiedzialnych zamówień
- i) podsumowania działań 2020 na rzecz promocji ES i współpracy z biznesem oraz zaplanowania WRO BIZnES 2021 i Dolnośląskiego Forum Rozwoju Ekonomii Społecznej 2021
- j) kampanii [#kupujespołecznie](#) [#znamswoih Klientów](#) [#znamswoih Dostawców](#)
- k) prac nad nowym Programem Rozwoju Ekonomii Społecznej oraz aktualnymi konsultacjami dokumentów w obszarze włączenia społecznego (m.in. RPO WD 2021-2027, Krajowy Plan Odbudowy)

C. Dolnośląski Ośrodek Polityki Społecznej

DOPS, zgodnie z zapisami Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej na lata 2014-2023, w pełni jednocześnie rolę koordynującą bieżące działania związane z ekonomią społeczną i ściśle współpracuje m.in. z instytucjami wsparcia ekonomii społecznej.

W ramach działań realizowanych w ramach projektu „Dolnośląska Ekonomia Społeczna” zostało zrealizowanych szereg działań sprzyjających wzmocnieniu potencjału PES i instytucji publicznych oraz wzmocnieniu współpracy międzysektorowej. Planowanie i realizacja działań odbywa się we współpracy z podmiotami wsparcia ekonomii społecznej, m.in. Ośrodkami Wsparcia Ekonomii Społecznej, samorządami, podmiotami ekonomii społecznej, uczelniami wyższymi i biznesem. Zostały zrealizowane m.in. następujące działania:

- 14 spotkań grup roboczych

- 3 warsztaty PES z biznesem w ramach Akademii BIZnES Class
- 6 spotkań sieciujących dla dolnośląskich CIS/KIS, WTZ, ZAZ
- 2 spotkania Dolnośląskiego Komitetu Rozwoju Ekonomii Społecznej
- 5 spotkań sieci OWES
- 9 webinarów dotyczących różnych aspektów stosowania społecznie odpowiedzialnych zamówień publicznych
- Dolnośląskie Forum Rozwoju Ekonomii Społecznej
- Dolnośląskie Forum Pomocy Społecznej
- W spotkania sieciujące PES dot. sprzedaży produktów wytwarzanych w ramach działalności WTZ
- 40 godzin konsultacji indywidualnych dla JST i PES
- przyznane zostały cztery certyfikaty ekonomii społecznej Znak Zakup ProSpołeczny
- spotkanie Dolnośląskiej Kapituły Certyfikującej Znak Zakup ProSpołeczny

W sumie w latach 2019 - 2022 ze wsparcia w ramach projektu Dolnośląska Ekonomia Społeczna skorzystało **657** osób reprezentujących **291** instytucji/podmiotów (PES/PS/JST i ich jednostki organizacyjne/Biznes/Uczelnie wyższe)

Dzięki zaangażowaniu partnerów biznesowych, społecznych i akademickich udało się zrealizować III edycję Akademii Biznes Class, w którym wzięło udział 8 podmiotów ekonomii społecznej (Spółdzielnia Socjalna Manumania; Spółdzielnia Socjalna „Pasja”; Fundacja Merkury; Spółdzielnia Socjalna „Nasze Wsparcie”; Fundacja Plastformers; Spółdzielnia Socjalna Panato Sito; Fundacja im. Św. Agnieszki Patronki Dzieci; Fundacja OnWater.pl).

W tym roku podczas finału Akademii granty w wysokości 5 tys. na działania otrzymali:

- a) w kategorii Innowacyjność objętej mecenatem przez firmę UBS – Fundacja Plastformers
- b) w kategorii Zaangażowanie objętej mecenatem przez firmę PwC – Spółdzielnia Socjalna Manumania
- c) w kategorii Produkt/Usługa objętej mecenatem przez firmę Objectivity- Spółdzielnia Socjalna Nasze Wsparcie

W 2021 kontynuowana była współpraca DOPS z UBS oraz Regionalnym Centrum Wspierania Inicjatyw Pozarządowych, programu „wESpół wspieramy ekonomię społeczną”, który trwał od kwietnia do końca sierpnia 2021. W ramach programu 5 dolnośląskich PES otrzymało wsparcie w wysokości 10 tys. każdy na podjęcie działań mających pomóc podmiotowi przetrwać pandemię przy jednoczesnym wsparciu społeczności lokalnej:

1. Fundacja Polska Górom. Tytuł projektu: „Aplikacja „Zmieć śmieć” czyli na ratunek polskim lasom i Fundacji Polska górom!”
2. Spółdzielnia Socjalna Manumania. Tytuł projektu: „Zwiększenie świadomości o COVID-19 przez przeprowadzenie kampanii edukacyjnej dla dzieci i młodzieży”
3. Stowarzyszenie Równi Sobie. Tytuł projektu: „Moc terapii i relaksu na wsi”
4. Fundacja Klub Innowatora. Tytuł projektu: „World Wide Wrocław (WWW) – Otwarta 12”
5. Fundacja Bezpieczne Ryzyko. Tytuł projektu: „Uważność i Spokój Żabki”. Praktyka uważności dla dzieci w wieku 6-12 lat.”

W sumie w trzech województwach, dolnośląskim, mazowieckim i małopolskim, ze wsparcia skorzystało 15 PES na łączną kwotę 150 tys. zł. W roku 2022 nadal będzie kontynuowany. Wsparciem zostanie objętych kolejnych 15 podmiotów z 3 ww. województw. Na III edycję programu firma UBS przeznaczyła 150 tys. zł.

Kolejne cztery podmioty otrzymały certyfikat Znak zakup ProSpołeczny i dołączyły do grona 19 dotychczasowych „Znakowiczów”. W roku 2021 znak otrzymali: Zakład Aktywności Zawodowej – Zakład Usługowy „Nadzieja”; Zakład Aktywności Zawodowej w Świerzawie; Spółdzielnia Socjalna „Nasze Wsparcie” i Fundacja Sensor. Więcej informacji o dotychczasowych Zdobywcach Znaku –

[POBIERZ PLIK](#)

Wszystkie powyższe działania nakierowane były na wzmacnianie komplementarności różnego rodzaju aktywności podejmowanych na Dolnym Śląsku na rzecz ekonomii społecznej. DOPS jako jednostka koordynująca, nie tylko monitoruje realizację programu rozwoju ekonomii społecznej, ale również stwarza warunki do wzmacniania współpracy pomiędzy podmiotami ekonomii społecznej, JST, instytucjami wspierania ekonomii społecznej, jednocześnie kładąc duży nacisk na ekonomizację podmiotów i sprzedaż przez nie produktów i usług.

4. Rekomendacje

Pakiet Rekomendacji został podzielony na obszary tematyczne, ważne z punktu widzenia rozwoju ekonomii społecznej na Dolnym Śląsku.

W latach kolejnych przed ekonomią społeczną stoi wiele wyzwań. Jednym z podstawowych jest zachowanie ciągłości funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej w tym szczególnie podmiotów reintegracyjnych oraz wdrożenie nowych rozwiązań w zakresie deinstytucjonalizacji oraz świadczenia

usług społecznych. Sytuacja jest dynamiczna, a lata kolejnej perspektywy finansowej 2021 – 2027 ważne ze względu na bardzo zintensyfikowane prace nad wieloma dokumentami strategicznymi i ich wdrożeniem (Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska, przygotowania do utworzenia Regionalnego Planu Rozwoju Usług Społecznych). Dlatego ważne jest, aby jak najwięcej zaproponowanych przez sektor ekonomii społecznej, szczególnie po doświadczeniach pandemii rozwiązań znalazło się w tych dokumentach.

Na podstawie informacji zawartych w niniejszym dokumencie, realizacji działań, prac Komitetu i grup roboczych wyszczególnione zostały następujące obszary/kwestie, na które należy zwrócić szczególną uwagę przy realizacji przyszłych działań w szczególności w kontekście nowej perspektywy finansowej.

Tabela 6. Obszary, na które należy zwrócić szczególną uwagę przy planowaniu i realizacji przyszłych działań w szczególności w kontekście nowej perspektywy finansowej

L.p.	Obszary tematyczne	Opis obszaru	Rekomendacje
1.	Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej jako główne instytucje tworzenia i rozwoju PES/PS	Rok 2021 był trzecim rokiem realizacji projektów OWES (2019-2022). W roku 2021 powstało 107 miejsc pracy w nowo powstałych i istniejących PS co stanowi znaczny spadek w stosunku do roku 2020. Takie rozłożenie jest spowodowane w dużej mierze specyfiką projektową realizacji działań przez OWES i koniecznością zapewnienia co najmniej 12 miesięcznej trwałości (projekty kończą się w marcu 2023 r. w tej perspektywie (przedłużone w II kwartale 2022 r.). Dolnośląskie OWES w 2021 realizowały wszystkie założone działania z zastosowaniem obowiązujących zasad epidemicznych. Oprócz typowych działań nadal stosowanych był, wspomniany już wcześniej tzw. mechanizm zakupów interwencyjnych przeznaczony na zakup produktów/usług od PES oraz tworzenie nowych miejsc pracy. Przedstawiciele OWES podkreślali, że sytuacja epidemiczna wpłynęła zdecydowanie negatywnie na przedsiębiorstwa społeczne. W ślad za kolejnymi decyzjami w sprawie obostrzeń sanitarnych wiele przedsiębiorstw społecznych musiało czasowo wstrzymać faktyczną działalność. W szczególności dotknęło to mocno te PS, które prowadzą działalność cateringową, organizację wydarzeń, zajęć gimnastycznych, animacji itp. W przypadku wszystkich podmiotów pojawienie się epidemii i związane z nią obostrzenia sanitarne skutkowały dodatkowymi wydatkami, związanymi z dostosowaniem swojej działalności do zasad sanitarnych i zapewnienia bezpieczeństwa klientów. W wielu przypadkach odnotowano znaczący spadek klientów, również w branżach, które nie były bezpośrednio dotknięte obostrzeniami sanitarnymi (np. branża budowlana). Kilka PS przebranżowiło się, aby utrzymać płynność finansową i miejsca pracy.	1. Kontynuowanie, w ramach działań OWES, realizowanych przez nie do tej pory form wsparcia w szczególności: doradztwa ogólnego, szkoleń, doradztwa specjalistycznego dla PES, PS z zakresu przedsiębiorczości i marketingu oraz koncentracja na działaniach służących tworzeniu nowych miejsc pracy w istniejących i nowych PS. 2. W dalszej perspektywie czasowej należy położyć nacisk na stałe zwiększanie potencjału ekonomii społecznej w subregionach poprzez wzrost kompetencji i niezależności OWES świadczących usługi reintegracyjne, społeczne lub prowadzących działalność usługową, tak aby możliwe było ich funkcjonowanie również po

	Jak podkreślają OWES okres pandemii był również sprawdzianem przede wszystkim umiejętności podejmowania trafnych decyzji, które zaważą na losie PS. Wiele podmiotów z problemami, ale mimo wszystko przeczekało najgorszy czas. Otrzymane od rządu środki finansowe nie zapewniły znaczącego wsparcia. Dlatego PS decydowały się rozszerzać zakres usług czy zwiększać grupę odbiorców, aby zapewnić ciągłość funkcjonowania. Podmioty nauczyły się wyszukiwać źródła dodatkowych środków finansowych na rzecz wzmocnienia ich potencjału, przy współudziale pracowników OWES. W niektórych subregionach zastosowanych mechanizm zakupów interwencyjnych miał zdecydowanie pozytywny wpływ na funkcjonowanie PS. Było to rozwiązanie, które uratowało od bankructwa i likwidacji podmioty, które z niego korzystały; utrzymane zostały miejsca pracy; przetestowane zostały nowe usługi lub ze zmienioną formułą; OWES miały okazję zweryfikować jakość usług i produktów oraz jakość współpracy z klientami, prowadzoną przez PS; zawiązały się nowe partnerstwa i sieci; zaspokojono potrzeby osób i instytucji, które lokalnie miały duży wpływ na przeciwdziałanie skutkom Covid-19. W kontekście realizowanych od 2016 r. działań OWES sygnalizowały również potrzebę włączenia do ich oferty nowych narzędzi, aby poprawić ich efektywność, a tym samym zaoferować pełniejsze wsparcie PS: 1. włączenie liderów PES/PS w proces dotacyjny poprzez zapewnienie im możliwości zatrudnienia w ramach wsparcia pomostowego. Często liderzy, którzy nie są z grupy zagrożonych wykluczeniem społecznym są pomysłodawcami powstania PES/PS, a w obecnej perspektywie nie ma dla nich przeznaczonego wsparcia; 2. wprowadzenie tzw. pakietów marketingowych (realizowanych poprzez dodatkowe wnioski/nabory), w ramach których PS mogłyby otrzymać wsparcie tj. np. doradztwo	zakończeniu dofinansowania ich działań ze środków UE. 3. Kontynuowanie ścisłej współpracy i zwiększenie wymiany informacji: pomiędzy OWES w zakresie obejmowania wsparciem zarówno osób fizycznych jak i podmiotów spoza subregionu działalności poszczególnych OWES; pomiędzy OWES i DOPS na temat specyfiki oraz potrzeb poszczególnych regionów a także realizowanych działań. 4. Potrzebna jest nadal stała i zintensyfikowana współpraca DWUP, UMWD, DOPS, OWES w zakresie planowania już konkretnych działań w ramach nowej perspektywy Funduszy Europejskich dla Dolnego Śląska na lata 2021-2027 i pozostałych obszarów wsparcia udzielanego zarówno regionalnie jak i lokalnie w poszczególnych subregionach. 5. Zadbanie o to, aby w nowej perspektywie do minimum

		marketingowe, pomoc w stworzeniu strategii i wyposażenie PS w narzędzia marketingowe/promocyjne, finansowanie udziału w targach – w zależności od potrzeb podmiotu 3. wsparcie finansowe na rozwój działalności gospodarczej/odpłatnej statutowej bez konieczności tworzenia nowych miejsc pracy 4. możliwość finansowania podstawowej działalności PES/PS w zakresie prowadzenia księgowości, działań marketingowych (w tym media społecznościowe, strona www, systemy sprzedaży, zdjęcia, filmy, itd.) 5. możliwość finansowania lub zapewnienia asystentów osób z niepełnosprawnościami lub trenerów pracy dla tych osób PS otrzymują od OWES zarówno wsparcie merytoryczne w szerokim zakresie, jak i wsparcie finansowe na tworzenie miejsc pracy, a tym samym – na wzmocnienie potencjału społecznego podmiotu. W ocenie pracowników OWES, brakuje natomiast narzędzia finansowania zakupów inwestycyjnych, bez konieczności zatrudniania nowych pracowników. PS często mają zasoby np. lokalowe na rozwinięcie swojej działalności o nową branżę, czy na zwiększenie działań w ramach dotychczasowego funkcjonowania, ale potrzebują dodatkowych środków na doposażenie podmiotu. Zwrotne środki finansowe nie zawsze są dla PS dobrym rozwiązaniem, nie wszystkie bowiem spełniają kryteria ubiegania się o nie,. Natomiast dofinansowanie inwestycyjne z Funduszy UE to często konieczność zainwestowania pieniędzy podmiotu jednorazowo i oczekiwania na refundację po ostatecznym rozliczeniu dofinansowania, co przekłada się na „zamrożenie” środków PS na dłuższy czas. Ponadto, warto się zastanowić nad przygotowaniem jednorodnego ogólnopolskiego narzędzia do badania kondycji wszystkich PS, wraz z zaakcentowaniem obowiązku w zakresie sprawozdawczości. Narzędzie mogłoby funkcjonować podobnie, jak np. badania GUS	ograniczenia ilości dokumentacji niezbędnej zarówno podczas korzystania ze wsparcia OWES, jak i przy sprawozdawczości i akredytacji Ośrodków (zarówno na szczeblu centralnym jak i regionalnym). 6. Zintensyfikowanie przez OWES działań w zakresie łączenia PES w sieci współpracy/klastry poprzez włączanie się w budowanie sieci regionalnej oraz w szczególności wspieranie i tworzenie nowych podmiotów o charakterze reintegracyjnym. 7. Zwiększenie roli OWES w „planowaniu” i udzielaniu wsparcia finansowego biznesów społecznych, które są ukierunkowane w szczególności na świadczenie usług społecznych czy sprzedaż produktów pożądaných przez JST.

		realizowane co 2 lata, tj. SOF-1 - sprawozdanie z działalności fundacji, stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych, przy czym odbiorcą danych byłby OWES właściwy terytorialnie do siedziby danego PS.	
2.	Podmioty ekonomii społecznej o charakterze reintegracyjnym (WTZ, ZAZ, KIS, CIS) Zatrudnianie osób z niepełnosprawnościami	Podobnie jak w latach wcześniejszych na terenie województwa dolnośląskiego liczba podmiotów reintegracyjnych, zwłaszcza CIS oraz KIS, jest niższa niż średnia dla całego kraju i nie zaspokaja potrzeb w zakresie zatrudnienia socjalnego świadczonego przez placówki tego typu. Na przełomie roku 2019 i 2020 powstały dwa Zakłady Aktywności Zawodowej (w Dzierżoniowie oraz w Oławie) – łączna liczba ZAZ wynosi 8. W dalszym ciągu trwają prace nad utworzeniem ZAZ w Legnickim Polu. W 2021 r. akredytację Wojewody Dolnośląskiego uzyskały 2 CIS: w Lwówku Śląskim (prowadzone przez Fundację św. Krzysztofa oraz w Wałbrzychu (prowadzone przez Fundację Rozwoju Ekonomii Społecznej), utworzone w ramach środków europejskich RPO WD. łączna liczba CIS na terenie województwa dolnośląskiego wzrosła do 8. Aktualna liczba KIS wynosi 15 i w 2021 zwiększyła się o 1 podmiot utworzony w Trzebnicy przez Fundację Manufaktura Inicjatyw (powstał w ramach projektu RPO WD „Integracja – Aktywizacja”). Liczba WTZ nie uległa zwiększeniu i nadal wynosi 48. Współpraca podmiotów ekonomii społecznej o charakterze reintegracyjnym, zwłaszcza Centrów Integracji Społecznej z instytucjami powiązаныmi (gł. PUP i OPS) realizowana jest w sposób niewystarczający. Jest to szczególnie widoczne na przykładzie uczestników zajęć w centrum integracji społecznej kierowanych do zatrudnienia wspieranego u pracodawcy - podobnie jak w 2 ostatnich latach, żaden z absolwentów nie został skierowany do zatrudnienia, które było wspierane finansowo przez powiatowy urząd pracy. Również dane dotyczące środków wydatkowane z Funduszu	1. Kontynuowanie tworzenia nowych podmiotów reintegracyjnych, jako tych, które najbardziej wspierają osoby zagrożone wykluczeniem społecznym w powrocie na rynek pracy. Działania należy intensyfikować zwłaszcza na terenie tych powiatów/gmin, w których brakuje tego rodzaju placówek i jednocześnie zdiagnozowano potrzebę ich utworzenia. 2. Kontynuowanie działań służących wzmocnieniu współpracy międzysektorowej w obszarze reintegracji zwłaszcza poprzez działania informacyjno-promocyjne, głównie wśród pracowników Powiatowych Urzędów Pracy oraz Ośrodków Pomocy Społecznej, dotyczących możliwości kierowania osób zagrożonych wykluczeniem społecznym do CIS/KIS, ale także włączenie w proces

	Pracy na zwrot opłaconych przez spółdzielnie socjalne wydatków obejmujących część wynagrodzenia zatrudnionego i kosztów osobowych pracodawcy świadczą, że ten instrument aktywizacji zawodowej nie jest często stosowany. W roku 2021 wsparciem w tym zakresie objęto 13 osób (spadek o 3 osoby w stosunku do roku 2019) wydatkując na ten cel 53,1tys. zł. Problemem w trwałym funkcjonowaniu klubów integracji społecznej (KIS) jest brak stałego, systemowego finansowania ich działalności ze środków publicznych. Dolnośląskie KIS funkcjonują albo w strukturach OPS, albo są finansowane z okresowo uzyskiwanych dotacji (głównie ze środków UE), przez co ich działania nie mają stałego charakteru obejmującego kompleksowe usługi reintegracyjne. W większości dolnośląskich powiatów funkcjonuje co najmniej jeden warsztat terapii zajęciowej (brak placówek tego typu w 4 powiatach: kamiennogórski, wołowski, górowski, wałbrzyski-ziemski). Zmiana ustawy o zatrudnieniu socjalnym, która została uchwalona na początku 2022r., umożliwia co prawda samorządom finansowanie działalności KIS ze środków przeznaczonych na realizację gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych (tzw. „funduszu alkoholowego”), jednak nie jest to obligatoryjne dla gmin, w których KIS są prowadzone. Dotychczas taką możliwość finansowania swojej działalności miały CIS, jednak gminy korzystały z tej możliwości sporadycznie. Rotacja uczestników (rozumiana jako opuszczenie WTZ z powodu podjęcia aktywności zawodowej lub przejścia do innej placówki świadczącej usługi rehabilitacji np. ŚDS lub ZAZ) nie jest wysoka, choć nie odbiega od średniej krajowej. W roku 2020 WTZ opuściły 83 osoby z czego 18 podjęło zatrudnienie, w tym 8 w Zakładach Aktywności Zawodowej i 2 w Zakładach Pracy chronionej (brak danych za 2021). Na zatrudnianie osób niepełnosprawnych uczestniczących w zajęciach WTZ w dalszym ciągu negatywny wpływ miała sytuacja	organizacji pozarządowych jako potencjalnych pracodawców. NGO nie tylko są i mogą być pracodawcami, ale również świadczą usługi aktywizacji zawodowej, których WTZ świadczyć nie mogą lub nie są w stanie, dlatego ważne jest, aby pracownicy PUP znali ofertę NGO i korzystali z niej w procesie aktywizacji osób z niepełnosprawnościami. 3. Istotne jest, aby placówki reintegracyjne, stanowiące podstawową strukturę wśród podmiotów zaspokajających potrzebę zatrudnieniową osób defaworyzowanych na rynku pracy, miały stałe miejsce w realizowanej polityce społecznej i nie były uzależnione od zewnętrznych źródeł finansowania. Elementem uzupełniającym powinno być także finansowanie podmiotów reintegracyjnych ze środków „funduszu alkoholowego”.

	spowodowana pandemią COVID-19, która w znacznym zakresie ograniczyła funkcjonowanie placówek wspierających osoby z niepełnosprawnościami, co miało negatywny wpływ na ich funkcjonowanie i możliwości rehabilitacji społeczno-zawodowej. WTZ nie mogły także realizować praktyk zawodowych, w tym praktyk w spółdzielniach socjalnych i w ZAZ, co znacznie ograniczyło możliwości podjęcia aktywności zawodowej uczestników WTZ. Konieczne jest sformułowanie takiej polityki wobec warsztatów, aby zwiększyć rotację uczestników wynikającą z podejmowania aktywności zawodowej lub zwiększyć liczbę WTZ (miejsc dla uczestników w warsztatach) w województwie. W 2021r. trwały ogólnopolskie konsultacje projektu standardów pracy WTZ (w ramach projektu Aktywni niepełnosprawni - narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”), które kładą duży nacisk na aktywizację zawodową m.in. poprzez współpracę z trenerem pracy. Zaangażowaniem w proces konsultacji dolnośląskich podmiotów reintegracyjnych oraz zgłoszenie do pilotażu wdrażania standardów 11 dolnośląskich WTZ świadczy o chęci współdecydowania o kierunku zmian w funkcjonowaniu tych podmiotów. Problem związany z niską rotacją uczestników w WTZ nadal jest związany z niewystarczającą liczbą miejsc pracy dedykowanych osobom z niepełnosprawnością umiarkowaną lub znaczną – Zakładów Aktywności Zawodowej (ZAZ), Zakładów Pracy Chronionej (ZPCh) lub Spółdzielni Socjalnych (Spn. S.). Stan ten obrazuje średnie zatrudnienie w spółdzielniach socjalnych osób z niepełnosprawnością. W 2021 roku jedynie działalność klubową WTZ realizowano w 5 powiatach. PFRON przeznaczył na ten cel kwotę 199 260,00 zł, więc czterokrotnie więcej niż w roku 2020. Jedynie 2 podmioty realizowały działania przez cały rok (MSPDION- WTZ w Miliczu, Caritas – WTZ w powiecie oleśnickim), a pozostałe 3 podmioty realizowały działalność klubową jedynie w	4. Włączenie się w działania służące poszukiwaniu i wdrażaniu rozwiązań dotyczących finansowania (zwłaszcza systemowego) podmiotów reintegracyjnych, w szczególności CIS i KIS. 5. Intensyfikacja współpracy WTZ i ZAZ w kontekście np. przepływu uczestników WTZ do ZAZ praktyki/ staże/ zatrudnienie) i/lub z WTZ i ZAZ do spółdzielni socjalnych oraz współpracy z organizacjami pozarządowymi, nie tylko jako potencjalnymi pracodawcami, ale również jako podmiotami wspierającymi proces integracji poprzez usługi np. trenerów pracy czy asystentów - wspierających osoby z niepełnosprawnościami - również pracujące - w środowisku lokalnym. 6. Rozwijanie współpracy pomiędzy podmiotami reintegracji zawodowej a podmiotami ekonomii społecznej świadczącymi usługi w obszarze aktywizacji zawodowej finansowane ze

	drugiej połowie 2021 r. (Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom Tęcza w Oławie, Stowarzyszenie Rodziców Dzieci i Młodzieży Specjalnej Troski w Bolesławcu oraz Stowarzyszenie "Bliżej Ciebie" przy Zespole Szkół Specjalnych). Zajęcia te adresowane są dla osób opuszczających WTZ z powodu podjęcia zatrudnienia oraz dla osób oczekujących na liście rezerwowej na przyjęcie do WTZ. W funkcjonowaniu WTZ można zaobserwować także inny problem. Część uczestników WTZ nie jest w stanie pójść do pracy ze względu na znaczną i głęboką niepełnosprawność, a stan ten w części przypadków nie ulegnie zmianie. Te osoby nie zawsze powinny zostawać w WTZ przez okres 10 lat, należy rozważyć możliwość znalezienia dla tych osób miejsce w placówkach dziennego pobytu lub wspierać w postaci usług środowiskowych (np., asystencja). Dlatego samo zwiększenie liczby WTZ nie rozwiązuje problemu. Jeśli tworzymy nowe WTZ to tylko tam, gdzie ich nie ma i gdzie jest uzasadniona i sprawdzona potrzeba. Pomimo, że przedstawiciele WTZ (kadra zarządzająca, personel) wykazują zainteresowanie prowadzeniem działań ekonomicznych przy udziale uczestników zajęć, to są one realizowane w większości poprzez sprzedaż wyrobów WTZ (zwykle pamiątkarskich/ artystycznych), która to sprzedaż ma charakter bardziej symboliczny, jako element wsparcia finansowego działalności rehabilitacyjnej i integracyjnej WTZ - na zasadzie tzw. „cegiełki”. Sprzedaż ta jest prowadzona zwykle podczas okazjonalnych i lokalnych kiermaszy i targów, które są jednocześnie prezentacją działalności WTZ. Jest realna szansa, że w najbliższych latach r. powstanie spółdzielnia socjalna przy WTZ w formie kawiarenki, w której będą zatrudniani odpowiednio przygotowani, „sprofilowani” pod dany rodzaj pracy w PES uczestnicy WTZ. Co prawda na razie jest to pierwsze takie przedsiębiorstwo, ale daje to dobre perspektywy na przyszłość. Oczywiście procesy decyzyjne bywają, w przypadku powoływania tego rodzaju podmiotów,	środków publicznych, w tym PFRON i EFS, w tym zatrudnienie wspomagane z trenerami pracy. 7. Wzmocnienie roli zatrudnienia wspomagane dla osób z niepełnosprawnościami i propagowanie rozwiązań w tym obszarze. 8. Promocja i upowszechnianie wiedzy na temat działalności podmiotów reintegracyjnych. 9. W związku z kryzysem migracyjnym wywołanym działaniami wojennymi na początku 2022 r. konieczne jest wsparcie wszystkich podmiotów reintegracyjnych w dotarciu i kierowaniu wsparcia do nowej grupy odbiorców jakimi są niewątpliwie osoby opuszczające Ukrainę.

		długotrwałe, zależne od zewnętrznego finansowania i od opinii wielu osób, nawet środowisk (społeczność WTZ, w tym kadra, uczestnicy, rodziny uczestników, samorząd, podmioty wspierające ES tu: OWES), dlatego istotne byłoby również podjęcie próby zachęcenia i włączenia WTZ w proces tworzenia nowych przedsięwzięć społecznych, w których uczestnicy mogliby znaleźć zatrudnienie. Ważną funkcję wśród podmiotów reintegracyjnych pełnią również Zakłady Aktywności Zawodowej, które odpowiadają na potrzebę aktywizacji zawodowej osób, które mają niewielkie szanse zatrudnienia na otwartym rynku pracy. Wg stanu na koniec 2021 r. w 8 dolnośląskich ZAZ zatrudnionych było 348 osób (zwiększenie o 7 osób w stosunku do roku 2020) z umiarkowaną (118) i znaczną niepełnosprawnością (230). Ponadto ZAZ zatrudniały 9 osób z niepełnosprawnością ze środków pochodzących z innych źródeł niż środki PFRON. Wśród 31 pracowników, którzy w 2021 r. opuścili ZAZ, 4 podjęły zatrudnienie, w tym 2 w zakładzie pracy chronionej. Jak wynika z przeprowadzonego w 2020 r. spotkania z ZAZ dolnośląskie ZAZ borykają się z następującymi problemami w codziennym funkcjonowaniu: ➤ niewystarczającą wiedzę na temat ZAZ wśród mieszkańców oraz urzędników; ➤ trudności w pozyskaniu klientów ZAZ, silna konkurencja z otwartym rynkiem; ➤ system orzekania często niekorzystnie wpływa na sytuację pracowników ZAZ ➤ struktura zatrudnienia w ZAZ (proporcja niepełnosprawnych pracowników) niewystarczająca współpraca z PUP i OPS oraz innymi podmiotami wspierającymi ON np. WTZ, ŚDS.	
3.	Sektor ekonomii społecznej jako	Ważną rolę podmiotów ekonomii społecznej jest realizacja zadań publicznych, w tym zadań użyteczności publicznej w sferze usług społecznych. Wynika z to faktu, że jedną z cech PES jest	1. Podjęcie działań zmierzających do stworzenia warunków, które pozwolą

dostarczyciel usług społecznych	działalność na rzecz dobra wspólnego, społeczności lokalnej oraz gotowość do rozwiązywania problemów zarówno wspólnot lokalnych, całych rodzin i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym - w tym osób niepełnosprawnych, niesamodzielnych i ich rodzin. Zgodnie z definicją usług społecznych przyjętą przez GUS w publikacji „Rola sektora non-profit w dostarczaniu usług społecznych w latach 2014-2016” 7.06. 2018 r. B. Szatur-Jaworska, usługi społeczne: służą bezpośredniemu zaspokojeniu ludzkich potrzeb, a nie wytwarzaniu dóbr materialnych; adresem usług są jednostki i rodziny, choć jakość i dostępność tych usług wpływa także na funkcjonowanie szerszych zbiorowości i grup społecznych; mogą być finansowane, organizowane i dostarczane zarówno przez instytucje publiczne, jak i niepubliczne; odbiorcy usług otrzymują je bezpłatnie albo za całkowitą lub częściową odpłatnością. Do analizowanych usług społecznych zaliczone zostały usługi świadczone w ramach wymienionych kolejno dziedzin, które z jednej strony są regulowane w branżowych ustawach lub rozporządzeniach a z drugiej mieszczą się w zakresie przedmiotowym badań społecznych realizowanych przez polską statystykę publiczną: pomoc społeczna i opieka nad dzieckiem, integracja społecznozawodowa, ochrona zdrowia, edukacja, kultura, sport. Sytuacja demograficzna w Polsce wskazuje, że z każdym rokiem zapotrzebowanie na usługi społeczne będzie wzrastać. Wynika to zarówno z faktu starzejącego się społeczeństwa, ale też ze zmieniających się oczekiwań na nowe usługi społeczne, które będą odpowiadać na pojawiające się potrzeby i problemy. Usługi społeczne świadczone są przez wszystkie sektory gospodarki: publiczny, prywatny i non-profit. Ze względu na ogromne koszty świadczenia ww. usług należy założyć, że dążenie do obniżenia kosztów wpłynie na coraz większy udział w ich realizacji sektora obywatelskiego. Nie bez znaczenia jest również specyfika realizacji usług	na większe włączenie PES w rynek usług społecznych użyteczności publicznej i zadań publicznych w zakresie rozwoju lokalnego, co pozwoli na zaspokajanie potrzeb wspólnot lokalnych i ich mieszkańców przy jednoczesnym wzmacnianiu PES realizujących funkcje reintegracyjne wobec osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz przyczyniających się do tworzenia nowych miejsc pracy w społeczności lokalnej. 2. Zaangażowanie OWES w tworzeniu PES nastawionych na świadczenie usług społecznych. Opcjonalnie wsparcie istniejących PES w ewentualnym przebranżowieniu lub rozwoju tego rodzaju gałęzi usług. 3. Współpraca OWES z lokalnymi instytucjami pomocy i integracji społecznej, w celu identyfikacji potrzeb na świadczenie usług w tym obszarze- jako przyczynek do koncepcji, planów

	przez sektor obywatelski, który charakteryzuje się innowacyjnością i elastycznością w działaniu, nakierowanie na dostarczanie usług zaspokajających potrzeby ludności, które nie są dostrzegane przez administrację publiczną oraz świadczenie usług w formie niezinstytucjonalizowanej. W 2016 r. w Polsce funkcjonowało 112,7 tys. placówek świadczących usługi społeczne w takich obszarach jak: pomoc społeczna i opieka nad dzieckiem, integracja społeczno-zawodowa, ochrona zdrowia, edukacja, kultura i sport, z czego 1/5 tj. 24,2 tys. placówek prowadzona była i jest przez sektor-profit w świadczeniu usług społecznych non-profit . Największy udział sektora non-profit odnotowano w dziedzinie sportu (blisko 100%) w świadczeniu usług integracji społeczno-zawodowej, blisko 2/3 to pomoc społeczna i opieka nad dzieckiem (27,6%, DŚ 23,4%) oraz edukacja (10,6%, DŚ 10,8%). W latach 2014-2016 odnotowano wzrost liczby placówek sektora non-profit w dostarczaniu usług społecznych o 5,1%, ale już ich udział jedynie o 0,7% (z 20,8% do 21,5%). Największą aktywność odnotowano w obszarze ochrony zdrowia – liczba placówek wzrosła o 20%, w pozostałych obszarach utrzymała się na podobnym poziomie. Ze względu na charakter realizacji działań przez sektor non-profit nadal więcej jednostek oferuje niezinstytucjonalizowane usługi społeczne (27,9 tys.) niż zinstytucjonalizowane (24,2 tys.). Świadczy to o dużym potencjale tego sektora, który w przyszłości może zwiększyć swój udział w sektorze usług społecznych. Według danych GUS za 2020 r. (najnowsze dostępne dane) na Dolnym Śląsku aktywnie działało 7 tys. organizacji sektora non-profit, z czego 6,9 tys. stanowiły podmioty ekonomii społecznej - większość z nich wpisuje się w obszar świadczenia usług społecznych (wiodące obszary	zagospodarowania tych usług przez lokalną ekonomię społeczną. 4. Kontynuacja upowszechnienia dobrych praktyk w zlecaniu usług społecznych sektorowi ES wśród samorządów (DOPS). 5. W perspektywie 2021-22 podjęcie tematyki roli CUS-ów/ deinstytucjonalizacji przez DOPS jako przygotowanie, wstępne rozeznanie wśród JST i PES do kolejnego projektu koordynacyjnego, w którym obszar ten będzie jednym z wiodących. 6. Aby oszacować realny potencjał dolnośląskich PES/PS w świadczeniu usług społecznych, zwłaszcza w perspektywie nadchodzących zmian związanych z deinstytucjonalizacją – zasadne wydaje się być zdiagnozowanie potencjału i doświadczenia sektora ES w regionie. Należałoby to skorelować z potrzebami JST w zakresie zlecania usług społecznych – wówczas uzyskano by rzeczywisty obraz stanu i prognoz

	działalności: 1) sport turystyka i rekreacja 2) edukacja i wychowanie, badania naukowe 3) kultura i sztuka 4) pomocy społeczna i humanitarna 5) ratownictwo). Natomiast w bazie przedsiębiorstw społecznych z terenu województwa dolnośląskiego (ekonomiaspoleczna.gov.pl) na dzień 31.12.2021 r. znajdowało się 95 podmiotów (status nadawany przez OWES-y), które co do zasady wpisują się w świadczenie usług społecznych. Ze względu na brak aktualnych i dedykowanych tej sferze badań na terenie Dolnego Śląska - nie jest możliwe określenie faktycznego potencjału działających w regionie PES/PS (m.in. ich zasobów, gotowości i doświadczenia w realizacji usług społecznych), w tym rzeczywistej skali świadczonych przez nie usług społecznych. Z drugiej strony nie zostały zdiagnozowane JST w obszarze dotychczasowej skali i doświadczeń w zlecaniu PES/PS usług społecznych. „Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej” (KPRES) w najbliższej perspektywie podkreśla - kluczową rolę PES jako dostawcy usług społecznych. Organy administracji samorządowej, przeznaczają na realizację tych zadań około 24% budżetu JST i często zlecając je, preferują tryby, w których dominują podmioty nastawione na zysk. Z perspektywy KPRES wyzwaniem jest, ale równocześnie jednym z celów realizacji programu, stworzenie warunków, które pozwolą na większe włączenie PES w rynek usług społecznych użyteczności publicznej i zadań publicznych w zakresie rozwoju lokalnego. „Pozwoli to na zaspokajanie potrzeb wspólnot lokalnych i ich mieszkańców przy jednoczesnym wzmocnieniu PES realizujących funkcje reintegracyjne wobec osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz przyczyniających się do tworzenia nowych miejsc pracy w społeczności lokalnej” .	współpracy pomiędzy tymi sektorami w obszarze usług społecznych.

		Pomimo tego, że coraz więcej podmiotów ekonomii społecznej specjalizuje się w dostarczaniu usług społecznych i prowadzi taką działalność z powodzeniem, a kolejna część PES byłaby gotowa je świadczyć, to wciąż udział sektora non-profit w realizacji usług społecznych użyteczności publicznej jest niewystarczający. Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej KPRES rekomenduje częściowe przekierowanie pozostających w dyspozycji samorządu środków w taki sposób, aby usługi społeczne użyteczności publicznej w większym zakresie mogły być świadczone przez PES, co pozwoliłoby wykorzystać potencjał PES i stałoby się naturalną przestrzenią dla ich funkcjonowania. Natomiast wydaje się, że jest to proces skomplikowany i długotrwały, ponieważ związany m.in. z deinstytucjonalizacją usług społecznych, profesjonalizacją i wzmocnieniem kapitału finansowego i technicznego PES oraz stworzeniem pozytywnej przestrzeni do współpracy w zakresie realizacji usług społecznych przez podmioty non-profit.	
4.	Współpraca Jednostek Samorządu Terytorialnego z PES/ PS	Większość JST w województwie wykazuje, że współpracuje w różnych obszarach z sektorem ekonomii społecznej. W 2019 r. 180 dolnośląskich JST stosowało co najmniej jedną formę wsparcia organizacji pozarządowych (2 tym: 63 - wynajmowało lokale na preferencyjnych warunkach, 133 – użyczało lokalu, 119 – udostępniały przestrzeń wspólną, 103 - udostępniały lub przekazywały materiały, sprzęty, urządzenia, pojazdy potrzebne do wykonywania działalności statutowej, 145- udzielały pomocy merytorycznej (szkolenia, doradztwo), 16 – prowadziło Centra wsparcia NGO, 13- wspierały organizacje pozarządowe lub inne podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego w innej formie).	1. Zwiększenie aktywności i operatywności przedstawicieli PES w ubieganiu się/pozyskiwaniu zamówień z JST, ponieważ fakt zastosowania klauzuli społecznej lub innej preferencji np. dla spółdzielni socjalnej jest jedynie pierwszym etapem całego procesu. 2. Zwiększenie wysiłków na częściowe przekierowania pozostających w dyspozycji samorządów środków w taki

	Z każdym rokiem rośnie wśród JST zainteresowanie zlecaniem usług (w tym usług użyteczności publicznej) PES, w tym podmiotom o charakterze reintegracyjnym, z zastosowaniem klauzul społecznych i społecznie odpowiedzialnych zamówień. Świadczy to o coraz większej świadomości pracowników JST w zakresie korzyści społecznych i ekonomicznych wynikających z aktywizacji zawodowej osób zagrożonych lub doświadczających wykluczenia, w tym osób z niepełnosprawnościami. Problemem w rozwijaniu powyższej współpracy jest częściowa rozbieżność pomiędzy potrzebami jakie wskazują JST a branżami, w których powstają PES na terenie województwa. Najbardziej korzystną sytuacją jest powstawanie PES pod konkretne potrzeby JST. Z różnych względów tak się często nie dzieje. Po pierwsze branże, w których powstają PES podyktowane są możliwościami i kompetencjami konkretnych uczestników, które nie zawsze wpisują się w zapotrzebowanie JST. Z drugiej strony, współpraca OWES z JST, której wynikiem miałyby być założenie PES pod konkretne potrzeby z gwarancją zlecenia zadań jest procesem długotrwałym, a projektowy charakter przyznawania dotacji wymaga od OWES szybkiej realizacji wskaźników. Dobrymi przykładami powyższej współpracy jest OWES subregionu wałbrzyskiego, dzięki wsparciu którego w 2018 r. powstały 3 podmioty: -Przedsiębiorstwo Społeczne 7niebo Sp. z o. o., Spółdzielnia Socjalna Nasze Wsparcie i Spółdzielnia Socjalna Zielony Zakątek, ściśle współpracujące z JST. Ww. podmioty nadal z powodzeniem realizują działania. Spółdzielnia Nasze Wsparcie rozwijała kompetencje biznesowe uczestnicząc w III edycji Akademii BIZNES Class w 2021 r. Natomiast na mapie dolnośląskiej ES zdecydowanie mało jest podmiotów tworzonych przez samorządy lub powoływane z udziałem samorządów (tzw. „mieszanych” tworzonych przez samorząd i PES). Do końca 2019 r. tylko jeden samorząd deklarował członkostwo w spółdzielni	sposób, aby usługi społeczne użyteczności publicznej w większym zakresie mogły być świadczone przez PES, co pozwoliłoby wykorzystać potencjał PES/PS i stałoby się naturalną przestrzenią dla ich funkcjonowania. Proces ten powinien być połączony z pracą nad dezinstytucjonalizacją usług społecznych, profesjonalizacją i wzmocnieniem kapitału finansowego i technicznego PES/PS oraz stworzeniem pozytywnej przestrzeni do współpracy w zakresie realizacji usług społecznych przez podmioty ekonomii społecznej. 3. Kontynuowanie działań informacyjno-edukacyjnych w zakresie stosowania społecznie odpowiedzialnych zakupów oraz stosowania klauzul społecznych w ramach PZP wśród przedstawicieli JST (decydenci, specjaliści PZP, pełnomocnicy ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi, specjaliści zajmujących się

	socialnej, co stawia województwo dolnośląskie na ostatnim miejscu w stosunku do pozostałych województw. Temat ten jest upowszechniany w ramach działań DOPS oraz inicjowany przez przedstawicieli OWES (zwłaszcza OWES dla subregionów wrocławskiego i wałbrzyskiego). Na Dolnym Śląsku nie funkcjonuje taki rodzaj spółdzielni socialnej, która osiągałaby znaczące sukcesy, co można byłoby upowszechniać w ramach dobrej praktyki innym dolnośląskim samorządom. Prawdopodobnie powołanie i sukces takiego „samorządowego” podmiotu ES spowodowałyby większe zainteresowanie dolnośląskich samorządowców oraz liderów ES – tą formą prawną. Przedsiębiorstwa społeczne powoływane dokładnie „pod” realizację usług użyteczności publicznych, w tym usług społecznych przez i z udziałem samorządów są oczekiwanym i niezwykle ważnym elementem z perspektywy rozwoju ekonomii społecznej na Dolnym Śląsku. Natomiast stosowanie przez samorzady społecznie odpowiedzialnych zamówień publicznych, zwłaszcza zamówień preferujących PES jako Wykonawców, zależy od liczby, rodzaju, charakteru działalności oraz zasobów PES (zwykle lokalnych) jako potencjalnych Wykonawców dostaw produktów czy usług.	problematyką społeczną, współpracą z NGO); 4. „Ubieganie się” o zamówienia z klauzulami przez przedstawicieli PES/PS, umiejętności merytorycznego dialogu z przedstawicielami JST, w tym zakresie/ budowania relacji/ współpracy; 5. Realizacja działań służących prezentacji dobrych praktyk w zakresie odpowiedzialnych zamówień i stosowaniu klauzul społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem tych z terenu Dolnego Śląska oraz organizowanie wydarzeń mających na celu wymianę doświadczeń w stosowaniu tych narzędzi. 6. Na drodze budowania i rozwoju współpracy pomiędzy PES/PS-JST ważnym aspektem byłoby przeprowadzenie badań służących rozpoznaniu potrzeb sektora publicznego w zakresie zlecenia usług społecznych. Umożliwiłoby to

			dopasowanie branży nowotworzonych PES/PS do potrzeb rynku, co miałyby bezpośredni wpływ na ich większe szanse utrzymanie się i rozwój.
5.	Współpraca PES/PS z biznesem	Wg badań za rok 2019 r. (<i>Współpraca organizacji non-profit z innymi podmiotami w 2019 r., Warszawa, Kraków 2021</i>) podmioty ekonomii społecznej jako główny kierunek współpracy wskazywały sektor publiczny (81,2%, stosunku do 2017 r. odsetek ten zwiększył się o 0,8 p. proc., a do 2015 r. zmniejszył o 0,4 p. proc.), najrzadziej natomiast podejmowały współpracę z biznesem (32,5%. Odsetek ten w stosunku do 2017 r. nieznacznie się zwiększył – o 1,5 p. proc., zaś w odniesieniu do 2015 r. obniżył o 0,7 p. proc.). Współpracę wewnątrzsektorową prowadziło 54,8% podmiotów. Podobnie jak przy współpracy z instytucjami publicznymi, w 2019 r. organizacje do podejmowania współpracy z przedsiębiorstwami motywowały najczęściej cele materialne (74,2%), częściej finansowe (49,6%) niż rzeczowe (43,2%). Między 2015 r. a 2019 r. zwiększył się odsetek organizacji wskazujących cele niematerialne współpracy z przedsiębiorstwami (z 43,2% do 48,4%), szczególnie – integrację środowiska lokalnego poszerzanie kontaktów (z 33,2% do 36,2%). Również, jak wskazały w badaniu ankietowym przeprowadzonym w ramach ewaluacji systemu wsparcia ekonomii społecznej podmioty wspierane przez OWES, najsłabsze efekty wsparcia otrzymanego od OWES odczuli właśnie w zakresie współpracy z biznesem. Niewystarczająca współpraca PES/PS z biznesem może wynikać z tego, że PES/PS nadal traktują biznes jako sponsora lub darczyńcę, a nie jako partnera i kontrahenta. Biznes	1. Nadal duży nacisk powinien być położony na budowanie wizerunku PES/PS jako rzetelnego i wiarygodnego partnera dla biznesu, w tym certyfikacja kolejnych podmiotów znakiem jakości Zakup Społeczny. 2. Kontynuowanie działań służących zwiększaniu roli biznesu w rozwoju PES/PS, poprzez inicjowanie współpracy PES z sektorem prywatnym w ramach m.in. społecznej odpowiedzialności biznesu (CSR) oraz budowanie, opartej na relacjach biznesowych współpracy. 3. Działania OWES i DOPS w większym stopniu powinny skupić się na promocji PES i PS w kontekście całości ekonomii społecznej na Dolnym Śląsku i tworzeniu szans reklamowania swojej oferty przez PES i PS. Powinna być przyjęta wspólna wizja kreowania

	natomiast szuka często długotrwałej współpracy partnerskiej wpisującej się przede wszystkim w strategię funkcjonowania całej firmy. Taka współpraca biznesu i PES realizowana jest coraz większym stopniu, poprzez m.in. wolontariat pracowniczy, kompetencyjny czy kompleksowe projekty międzysektorowe, oparte na łączeniu zasobów różnych instytucji np. Akademia BIZnES CLASS, „wESpół wspieramy ekonomie społeczną” czy realizowana przez Sektor3 współpraca z firmą HP Enterprise, czyli Inicjatywa Hand in Hand. Na Dolnym Śląsku funkcjonują grupy robocze, na których eksperci z różnych branż i instytucji wymieniają się doświadczeniem (CSR WroClub, grupa robocza ds. promocji i współpracy z biznesem działająca przy Dolnośląskim Komitecie Rozwoju Ekonomii Społecznej, Grupa Dialogu Społecznego ds. ES i CSR itp.). We Wrocławiu odbywają się konferencje o tematyce CSR (Tydzień Odpowiedzialnego Biznesu, Konferencja CSR realizowana przez Fundację LOB, Dolnośląskie Forum Rozwoju Ekonomii Społecznej, WRO BIZnES – Dni Odpowiedzialnego Biznesu), na których przedstawiane są coraz bardziej złożone i trwałe projekty społeczne, oparte na współpracy międzysektorowej. Na wszystkich wydarzeniach ogromną uwagę zyskują projekty, które realnie wpływają na poprawienie sytuacji osób, które doświadczyły trudności życiowych. Ponadto firmy coraz chętniej decydują się na zakupy produktów od PS/PES, przyjmując to jako strategię firmy. Przykładem jest tu kontynuowanie współpracy firm zaangażowanych w realizację Akademii Biznes Class, z PES, które uczestniczyły w projekcie, jeszcze po jego zakończeniu oraz wchodzenie w nowe relacje biznesowe z kolejnymi dolnośląskimi PES. Tworzone są publikacje, zachęcające do współpracy finansowej i pozafinansowej z PES/PS i NGO m.in. Przewodnik po Dolnośląskich Dostawcach Społecznych, wydawany przez DOPS oraz Guidebook NGO BIZNES stworzony przez Agencję Rozwoju Aglomeracji Wrocławskiej przy współpracy z OWES ukazujący współpracę międzysektorową,	wizerunku ekonomii społecznej na Dolnym Śląsku, aby spójnie komunikować o wysokiej jakości produktów/usług PES i PS oraz wartościach społecznych. Wszystkie wydarzenia promujące w których biznes i/lub samorząd bierze udział powinny być sprofilowane na oczekiwania potencjalnych klientów. 4. W ww. kontekście ważne jest, aby możliwe było finansowanie z projektów OWES działań promujących ofertę PES/PS. 5. Zintensyfikowanie działań ukierunkowanych na zbliżenie się PES/PS i biznesu poprzez organizowanie wspólnych wydarzeń i przedsięwzięć, dzięki którym podmioty te będą mogły poznawać siebie wzajemnie oraz oferowane produkty i usługi, a także zwiększenie udziału OWES w wydarzeniach kierowanych do przedstawicieli biznesu, podczas których możliwe będzie

		mający na celu zachęcenie przedsiębiorców do nawiązywania współpracy z trzecim sektorem i poszerzania portfolio działań związanych z CSR. Jak ważne jest stała, oparta na zaufaniu współpraca pokazał czas pandemii COVID-19, podczas którego współpracujące z Dolnośląskim Ośrodkiem Polityki Społecznej firmy zdecydowały się wesprzeć dolnośląskie podmioty ekonomii społecznej zakupując u nich duże ilości maseczek (PwC) czy posiłków dla osób potrzebujących (UBS), ale także finansując i współtworząc programy tj. wESpół wspieramy ekonomię społeczną w trzech województwach, jak zrobiła to firma UBS. Ważnym aspektem współpracy PES z biznesem są niewykorzystane zasoby w zakresie współpracy z podmiotami reintegracyjnymi w szczególności Zakładami Aktywności Zawodowej. Osoby z niepełnosprawnością umiarkowaną lub znaczną, zwłaszcza z niepełnosprawnością intelektualną, które pracują w ZAZ precyzyjnie i rzetelnie wykonują m.in. powtarzalną pracę (montowanie części), która mogłaby być dla nich źródłem satysfakcji zarówno osobistej jak i finansowej.	zaprezentowanie oferty regionalnych PES/PS. 6. Zwiększenie zainteresowania biznesu rozpoczęciem bardziej zintensyfikowanej współpracy z podmiotami reintegracyjnymi, w szczególności Zakładami Aktywności Zawodowej jako rzetelnego wykonawcy zleconych usług i produktów.
6.	Widoczność podmiotów ekonomii społecznej jako dostawców produktów i usług. Sprzedaż produktów i usług świadczonych przez podmioty ekonomii społecznej	Jak wskazywali, w przeprowadzonym na potrzeby ewaluacji badaniu, uczestnicy projektów OWES wciąż niewystarczająca jest promocja działalności i oferty PES i PS w regionie, co może wiązać się również ze zdiagnozowanym przez nie małym zainteresowaniem ich ofertą na lokalnym rynku. To dotyczy zarówno PES prowadzących działalność gospodarczą czy odpłatną statutową, ale również podmiotów tj. ZAZ czy WTZ, których działania nakierowane są głównie na rehabilitację społeczno- zawodową podopiecznych i pracowników. Jednym z problemów jaki wskazywali przedstawiciele ww. podmiotów jest nadal niewystarczająca wiedza na temat ZAZ i WTZ wśród mieszkańców oraz urzędników.	1. Wzmocnienie działań informacyjno- edukacyjnych, w celu zwiększenia potencjału WTZ w kontekście sprzedaży produktów wytwarzanych w ramach reintegracji społecznej i zawodowej osób z niepełnosprawnościami i ewentualnego świadczenia przez nie usług. Szukanie rozwiązań prawnych

na poziomie regionalnym	Dlatego oprócz realizowanych do tej pory wydarzeń tj. WRO BIZnES 2019 - Dni Odpowiedzialnego Biznesu czy Inicjatywa Hand in Hand, które są platformą wymiany wiedzy, a przede wszystkim nawiązania nowych relacji partnerskich i biznesowych, pomiędzy tradycyjnym biznesem a dostawcami społecznymi, warto zadbać o jak najszersze dotarcie do potencjalnych klientów z szeroką informacją zarówno w zakresie oferty handlowej, ale również charakteru działalności każdego z podmiotu ekonomii społecznej, szczególnie w kontekście formy prawnej prowadzonej działalności. Niemniej jednak, to właśnie PES i PS odpowiedzialne są w największym stopniu za własną promocję wśród lokalnej społeczności, dlatego istotne będą również działania doradcze, informacyjne podnoszące wiedzę i kompetencje podmiotów w zakresie działań wizerunkowych i promocyjnych.	umożliwiających im taką działalność oraz sformalizowanie sprzedaży. 2. Niezbędne jest podjęcie działań zwiększających liczbę akcji promocyjnych na rzecz zatrudniania osób z niepełnosprawnościami na otwartym rynku pracy i wsparcia podmiotów ekonomii społecznej w tworzeniu miejsc pracy dla tej grupy. Najczęściej bowiem osoby z niepełnosprawnościami są zatrudniane przez duże firmy, które już mają wykształcone mechanizmy pozyskiwania stosownych rekompensat oraz firmy sieciowe, które mają tradycje związane ze społeczną odpowiedzialnością biznesu i traktują zatrudnianie osób z niepełnosprawnościami jako działalność poprawiającą wizerunek firmy. 3. Ważne jest zintensyfikowanie działań mających na celu bezpośrednie dotarcie z ofertą PES/PS do poszczególnych odbiorców usług i produktów poprzez

			wypracowanie np. strategii upowszechniania wiedzy na temat ES oraz przede wszystkim PES/PS, ich działań, specyfiki funkcjonowania oraz nt. sprzedawanych przez nie wysokiej jakości produktów i usług.

Wykaz tabel:

Tabela 1. Dane z KRS dot. rejestru stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji i ZOZ na Dolnym Śląsku – stan na dzień 30.12.2021 r.).....	5
Tabela 2. Rozkład liczbowy PES w podziale na subregiony (stan na 30.12.2021 r.).....	9
Tabela 3. Wybrane wskaźniki z realizacji wsparcia przez OWES (stan na dzień 31.12.2021 r.).....	13
Tabela 4. Wskaźniki z realizacji Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej (stan na dzień 31.12.2021r.).....	14
Tabela 5. Podmioty, które powstały w wyniku wsparcia OWES i otrzymały dotację na utworzenie miejsc pracy w roku 2021.....	14
Tabela 6. Obszary, na które należy zwrócić szczególną uwagę przy planowaniu i realizacji przyszłych działań w szczególności w kontekście nowej perspektywy finansowej.....	23

Wykaz wykresów:

Wykres 1. Rozkład liczbowy PS w podziale na subregiony i branże – subregion legnicko-głogowski (stan na 31.12.2021 r.).....	6
Wykres 2. Rozkład liczbowy PS w podziale na branże – subregion wałbrzyski (stan na 31.12.2021 r.) .	6
Wykres 3. Rozkład liczbowy PS w podziale na branże – subregion wrocławski i m. Wrocław (stan na 31.12.2021 r.).....	7
Wykres 4. Rozkład liczbowy PS w podziale na branże – subregion jeleniogórski (stan na 31.12.2021 r.).....	7
Wykres 5. Rozkład liczbowy PS w województwie w podziale na branże (stan na 31.12.2021 r.).....	8
Wykres 6. Rozkład liczbowy PES w podziale na subregiony (stan na 31.12.2021 r.).....	10

Źródła:

1. Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku. *Ekonomia Solidarności Społecznej*
2. *Informacja o sytuacji na rynku pracy w województwie dolnośląskim w listopadzie 2021 r. DWUP.*
3. *Informacje zawarte na stronie Urzędu Statystycznego we Wrocławiu*
4. *Informacje zawarte na stronach www OWES, DOPS, DWUP <http://www.dwup.pl/Statystyki-ryнку-pracy/Aktualna-statystyka>*
5. *Informacje z realizacji działań przekazywane przez OWES.*
6. *Wyniki badań zrealizowanych w ramach projektu „Zintegrowany System Monitorowania Sektora Ekonomii Społecznej”*
7. *Sprawozdanie zarządu PFRON z realizacji planu rzeczowo-finansowego z działalności Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w 2020 roku*
8. *Współpraca organizacji non-profit z innymi podmiotami w 2019 r., Warszawa, Kraków 2021*